

Bilyana Şotarovska
Tatyana Georgievska

DİNLERİ TANIYALIM VI SINIFLAR İCİN

Yazarlar:

Bilyana Şotarovska
Tatyana Georgievska

Baskıdan sorumlu:

Bilyana Şotarovska
Tatyana Georgievska

Değerlendiriciler:

Trayçe Stoyanov
Lilyana Stefanovska
Daniela Nikolova

Türkçeye çeviri:

Ceylan Ruşid

Düzeltili:

Dr. Aktan Agp

Redaksiyon:

Prof. Dr. Oktay Ahmed

Bilgisayar tasarımı:

Baje Tofilovski

Yayımcı:

Makedonya Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı

Basımevi: Graficki centar dooel, Üsküp

Makedonya Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı Bakanının 10-1265/1 no'lu ve 17.03.2010 tarihli kararıyla bu kitabın ilköğretimde kullanılması onaylanmıştır.

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека “Св.Климент Охридски”, Скопје

373.3.016:2(075.2)=163.3

ШОТАРОВСКА, Билјана

Запознавање со религиите за петто одделение / Билјана Шотаровска,

Татјана Ѓеоргиевска . - Скопје : Министерство за образование и наука на Република Македонија, 2010. - 105 стр. : илустр. ; 30 см

Лексикон и помалку познати поими: стр. 100-103

ISBN 978-608-226-012 9

1. Ѓеоргиевска, Татјана[автор]

COBISS.MK-ID 84091658

Sevgili öğrenciler!

Yeni okuma yılı başlamaktadır. Tahminen, hayatınızda yeni bir dönemin başladığı bu yılda sizleri nelerin beklediği konusunda sabırsızlanıyorsunuz. Dinler Tanıyalım dersi dahil, birçok yeni dersle tanışacaksınız. İlköğretim okullarının yeni ders plânı ve programına uygun, dinler konusunda sizlere bu yeni ders kitabını sunabildiğimiz için sevinçliyiz. Bu kitap, bu dersi seçecek olan öğrencilere, medeniyetler boyunca inançların, dinlerin, kültürlerin daha iyi öğrenilmesine yardımcı olacağına inanıyoruz. Bu ders ve diğer ders konularının yardımıyla, yaşadığınız dünyayla daha iyi tanışacaksınız. Bu kitap, ezbere öğrenilecek bir kitap değil, tam aksine metinler, fotoğraflar ve resimler üzerine araştırma yapılması, düşünülmesi ve aranızda konuşulması gereken bir kitaptır. Konuşulacak, düşünülecek ve öğrenilecek konular farklı, ancak hepsi birbirleriyle bağlıdır. Ortak yolculuğumuz, ilkel insanın eski inançlarını tanımakla başlıyor, sonra da çeşitli eski ve çağdaş dinleri tanımakla devam ediyor.

Metin, fotoğraf ve resimlerle zengin bu kitabın; hayatın, arkadaşlığın, ortaklığın, inançların güzelliğini sizlere tanıttığına umuyoruz. Dahası, birlikte yaşadığımız ve çalıştığımız inanlarla gerçeği bulmayı, dayanışmayı, açık olmayı kazandıracaktır. Kitabın sonundaki az tanınan sözcükler ve kavramlar sözlüğünü, ihtiyaç hissettiğinizde hatırlamak ve tekrarlamak için kullanabilirsiniz.

**HADİ ANLAŞALIM:
BUGÜN DEN İTİBAREN
SADECE DOĞRULARI
KONUŞALIM**

**HADİ ANLAŞALIM:
BUGÜN DEN İTİBAREN DERT
YERİNE BİRBİRİMİZE EL
UZATALIM**

KONU 1. DİN KAVRAMINI BELİRLEME

İnsanoğlu her zamandan beri onu çevreleyen dünya olaylarını anlamaya çalışmıştır. İnsan, yaşamın doğuş sırrını da öğrenmek istemiştir. Bu sorular, dünyaya gelen ilk insan kadar eskidir. İnsanoğlu, sorularının cevabını bulmak için başlangıçta doğa üstü güçlere doğru yönelmesine neden oldu.

- Dindarlık
- Din nedir?
- Çok tanrılık (politeizm) ve tek tanrılık (monoteizm) kavramlarının belirlenmesi
- İlk dini inançlar ne zaman ve nerede meydana gelmiştir?
- İnsan - doğa - doğa güçleri
- Ayırım yerine, iş birliği ve bağlanma
- İnsanlık
- Din ve etik

DİNDARLIK

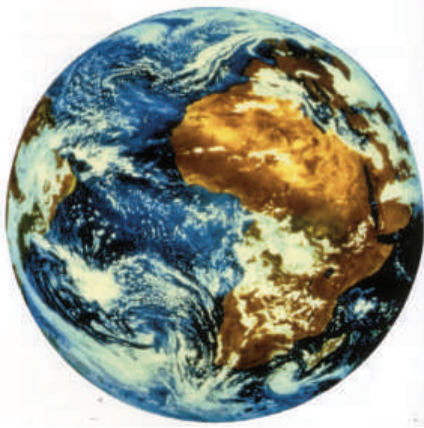
Dünyanın Kökeni ve Var Oluşun Anlamı

Dünya, canlılar ve onda var olan her şeyin yaratılmasıyla ilgili temel soruları, insan çok eskiden kendi kendine sormaya başlamıştır. Dünya nasıl ve ne zaman yaratılmıştır? İnsanı kim yaratmıştır?

İnsan, nereden geldiğini ve nereye gittiğini hep merak etmeye devam etmiştir. Onun varlığının anlamını açıklayacak ya da gösterecek bir cevap arayışında bulunmuştur. İnsan bu arayış sırasında dünyada, tarih öncesi çağlardan beri var olan dini fikirleri, inançları ve öğretileri yaratmıştır.

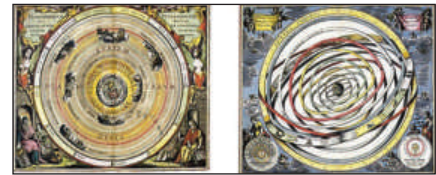

İnsannereden geldiğini ve nereye gittiğini merak etmeye hep devam etmiştir

İlkel insan doğa olaylarına ilahi olay olarak bakmıştır

İnsan, her yeri iyi ve güzel olan bir doğa ile çevrili olmasına rağmen, kötülüklerin ve acıların varlığını inkâr edemez. İnsan doğal afetleri, hastalıkları, zayıflıkları görür ve insanlar arasındaki ilişkilerde var olan sorunları da (çatışma, şiddet, savaş, yoksulluk, açlık ve adaletsizlik) farkeder.

İnsan kendi kendine şu soruları sorar:

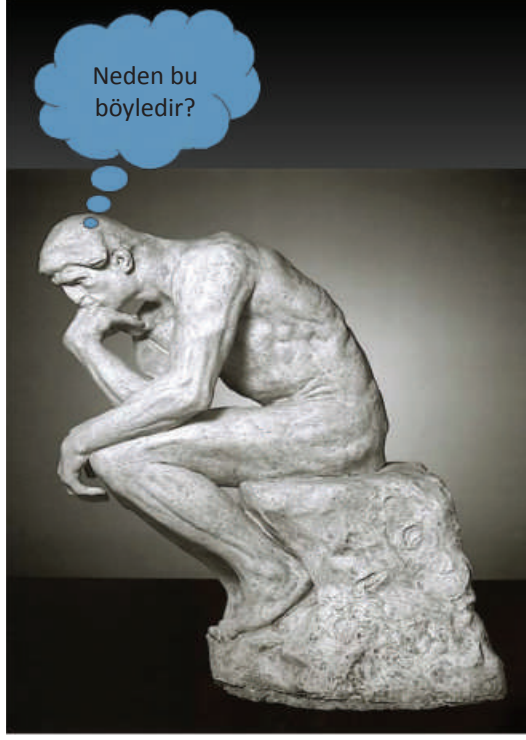
- Tüm bunlar neden böyledir?
- Kötülüğün kökeni nerededir?
- Acılarla nasıl başa çıkabilirim?
- Neden hayat her zaman güzel değildir?

DİN KAVRAMINI BELİRLEME

İnsanın bu doğaüstü inancı, onu tehlikelerin ve bilinmeyenlerin üstesinden gelmesine yardımcı olmuştur. Bu yüzden buna doğaüstü inanç denir ve bunun hiçbir fiziksel (maddi) karakteri yoktur.

Dindarlık yaşamın önemli sorularına bir yanıt olarak ortaya çıkmıştır. Ölümden sonra yaşam inancı, insanların ölümlerle daha kolay yüzleşmelerine yardımcı olmuştur. Ölüm bilinci insanda, kendi varlığının sonu olmaması isteğinin belirmesine neden olmuştur.

Daha fazla öğren:

Her kültürde dini inanç ve geleneklerin var olup olmadığını araştır!

Hatırla:

Dindarlık, insanın doğaüstü bir varlığa yücelik ve güç vermesi demektir.

Düşünelim ve cevap verelim:

1. İnsan geçmişte hangi sorularla karşılaşmıştır?
2. İnsan bu soruları bugün kendine soruyor mudur?
3. Dinin ortaya çıkması için nedenler nelerdir?

Din kavramı için çağrışımlar!

Din kavramını belirlemek için anahtar kavramları bulmak!

DİN NEDİR?

Bu yıl bazı önemli dünya dinleri ile tanışacağız. Bu dinlerin, barış ve adalet isteyen tüm insanları nasıl bağlayabileceğini göreceğiz. Din sözcüğü, bağlayan iplik anlamına gelir. Kendi kendimize dinin ne zaman ve nerede ortaya çıktığını devamlı soruyoruz. **Din** insan kadar eskidir. Din bugün farklı formlarda dünyanın **tüm toplumlarına ve kültürlerine** yayılmıştır.

Din, aşağıdaki sorularda olduğu gibi, hayatın birçok sırlarını açıklayan bir yol olabilir:

Dünya ve insan nasıl yaratılmıştır?

Dünya neden yaratılmıştır?

Neden hayat ve ölüm vardır?

İnsanlar ölünce ne olur?

Neden ızdıraplar vardır?

Doğada belirli olaylar (yıldırım, yağmur, rüzgar, sel, deprem vb. gibi) nasıl meydana gelir?

İyilik ve kötülük nereden meydana çıkmıştır?

Bu sorulara yanıt arayan insan, yaşanması gerekenlere bir anlam verebilmek için inanmaya başlamıştır.

Din, bilim tarafından ortaya atılan bazı soruların cevabını kendisinde içerir.

Bunlar derin ve zor sorulardır.

Bu soruların dışında, din aynı zamanda **insanın davranışlarıyla** da ilgilenmektedir. Onun davranışlarını değerlendirir ve adalete doğru yönlendirir.

Din kelimesi Latin dilinde religare sözünden gelir ve yeniden „bağlanmak“ demektir. Bütün dinlerin bir tanrısı vardır. Dinle ilgili üç grup teori vardır. Birincisine göre din, bir insan grubunun (genelde iktidarda olanların) gücünü haklı çıkarmak için bir buluştur. İkincisine göre, insanın bir temel özelliğidir. Üçüncüsü ise, insanın keşfetme eğilimidir veya doğa güçleri ve kanunlarını bilmemesidir.

DİN KAVRAMINI BELİRLEME

Din; fiziksel (gerçek) ve gerçeküstü (manevi) olmak üzere, iki dünyanın varlığını tanır.

Din ruhani (manevi) dünyaya öncelik verir ve onu var olan her şeyin temeli olarak sayar.

Örneğin: İnsanın ürettiği ürünlerin nasıl ki yaratıcısı vardır, dine göre buna benzer bir şekilde aynı öyle dünyanın ve insanın da yaratıcısı, yani Tanrısı vardır.

İnsan bilincinin gelişmesiyle, dini açıklamaların yanısıra, bilimsel açıklamalar da oluşmuştur. Bu bilimsel açıklamalar, dünyanın meydana gelmesi ve içindeki olayların oluşmasına yanıt olarak verilmiştir.

Din, dünyanın özünü doğaüstüyle açıklayan bir düşünce sistemi ve duygu toplamıdır. İnanç ve duygular dinin bir ayrılmaz parçasıdır.

Din insanın bir güvenlik ihtiyacı veya iyiliğin, doğruluğun ve haklılığın kaynağı olarak anlaşılabilir. Çağdaş ve modern insanın kültüründe dinin önemli bir yeri vardır. Dini ayinler, semboller ve dini merasimler, dinin ayrılmaz parçalarıdır. Dini ayin (ibadet) kelimesini hiç duydunuz mu?

Daha fazla öğren:

Dinin ne olduğunu keşfetmek için küçük bir araştırma projesi yapınız.

Araştırma sırasında internet, kitaplar, ansiklopediler, dergilerden alıntılar kullanın.

İnsanın yaratılışı ile ilgili olan Darwin teorisini bulun, analiz edin ve dinle kıyaslayın.

Düşünelim ve cevap verelim:

Din kavramı ne demektir?

Kendi sözlerinizle din kavramını açıklayınız.

Dini ayinler ve adetlere ilişkin örnekler veriniz.

Hatırla:

Din kavramı: İnsanın bazı şeylere anlam verebilmesi için, doğaüstü güçlere inanması demektir. Farklı insanlar ve kültürler için din de farklıdır. Bazı dinler, büyük ölçüde insanların kültürlerinde vardır ve bunlar sadece din değil, bir kültürün manevi geleneğini de temsil ederler.

ÇOK TANRICILIK (POLİTEİZM) VE TEK TANRICILIK (MONOTEİZM) KAVRAMLARININ BELİRLENMESİ

TANRI KAVRAMI

Tanrı (Allah) bir mükemmel, insanüstü ve doğüstü bir varlık olarak açıklanır. Dindar olanlar Tanrı'nın evreni yarattığına inanırlar. Bazı dinlerde Tanrı'ya insani nitelikler verilir. Diğer dinlere göre, Tanrıyı fiziksel olarak hayal etmek imkansız ve yanlıştır. Bazıları Tanrı'nın iyi bir şey olduğu, diğerleri ise Tanrı'nın iyiliği insanın anlayışından çok daha fazla olduğunu düşünür.

Tanrı'nın varlığıyla ilgili insanlar arasında farklı düşünceler ve inançlar vardır. Yanıtlara göre, iki farklı görüş vardır. Birinci görüş, Tanrı'nın varlığını kabul etmez. Bu görüşe tanrıtanımazlık (ateizm) denir. Tanrı'nın varlığına inanmayan insanlara **ateist** denir. Tanrı'nın varlığına inananlara ise **teist** denilir.

- **Teizm** – Tanrı'ya veya ilahlara olan inanç;
Ateizm - Tanrı'nın varlığına inanmama (bazılarına göre din, davranış kurallarıdır).

ÇOK TANRICILIK (POLİTEİZM)

Birçok Tanrı'nın varlığına olan inanca çok tanricılık (politeizm) denir. Bu kavram, birçok anlamında olan poli sözü ve tanrı anlamına gelen teo sözlerinden oluşmuştur. Diğer sözlerle, bu kavram birçok tanrılar anlamına gelir. Çok tanricılık daha ziyade ayin ve dini törenleri olan eski pagan dinlerinin özelliğidir. Bu gibi dinler Antik Yunanistan, Roma, Mısır vb. devletlerde vardı. Yunan ve Roma mitolojisinde olduğu gibi, bazı çok tanrılı dinlerde tanrılar insan yüzlü temsil edilmişlerdir. Bazı başka dinlerde de tanrı hayvan şeklinde temsil edilmiştir. Onların iş hayatı için önemli olan birer özel tanrıları varmış. Örneğin: Athena - adalet tanrıçası, Demeter – ilkbahar tanrıçası, Afrodit – güzellik tanrıçası, Hades – yeraltı tanrısı vb. Bunlar eski Yunan kültürünün örneklerindedir. Slavlarda, iyisi olsun kötüsü olsun, bir sürü tanrı ve tanrısal karakterler ortaya çıkmıştır. Bunların arasında tanrı Perun; yıldırım ve gökyüzünün hükümdarı olarak, toprağın sulanması için yağmur salıverirmiş. Bir başka Slav tanrısı olan Veles; toprağın, suların ve yeraltı dünyasının tanrısıdır. Bu tanrıyı Slavlar boynuzlu ve uzun sakallı bir büyük yılan olarak hayal etmişlerdir. Eski Mısırlar da çok tanrılara inanırlardı. Onların yüce tanrıları Amon - Ra, güneş tanrısıydı.

İlkel çok tanrılı dinlerin putperestlik özellikleri vardır. Tanrılara için tapınaklar, heykeller inşa eder ve bu nesnelere bir tanrı olarak görür, onlara ibadet ederlerdi.

Slav Tanrısı Perun, gök hükümdarı ve şimşek tanrısı

DİN KAVRAMINI BELİRLEME

TEK TANRICILIK (MONOTEİZM)

Tek bir Tanrı'nın varlığına inanan dinlere Tek tanrı (monoteist) dinler denir. Monoteizm kavramı iki kelimeden oluşmuştur: mono = bir ya da tek; ve teo = tanrı. Dilimizde bunun tecümesi tek tanrıçılık olacaktır. Bu dinlere göre, dünyanın ve insanın yaratıcısı tek bir tanrıdır. Bu dinler **Musevilik (Yahudilik), Hristiyanlık ve İslâm'dır.**

Tek tanrılı ve çok tanrılı dinlerin arasındaki en önemli fark ahlak ya da etikdir. İyilik ve kötülük konuları, tek tanrılı dinlerde görülen temel konulardır. Tek tanrılı dinlerde, putlara inanma veya putperestlik inançlar reddedilir.

Daha fazla öğren:

Birkaç çok tanrılı din bul ve onlar için bir poster yap. Bugün hangi dinler daha yaygındır (tek tanrılı dinler mi, çok tanrılı dinler mi)? Araştır. Tek tanrılı dinlerin ortaya çıkmasından önce yaşadığımız bu bölgede var olan inançlar hakkında daha fazla bilgi edinin.

Düşünelim ve tartışalım:

Tek tanrıçılık ve çok tanrıçılık arasında bir karşılaştırma yapınız!

Aralarındaki farklar nelerdir?

Bugün çok tanrılara inanan insanlar var mıdır?

Çok tanrılı dinlerden bir tanrı seçerek, onun hakkında yazı yazınız!

Öğretmeninizden çok tanrılı dinlerden bir tanrı ya da tanrıça hakkında daha çok bilgi vermesini rica ediniz!

Hatırla:

Politeizm - çok tanrıçılık; birçok tanrının varlığını kabul etme ve onları sayma.

Monoteizm - tek tanrıçılık; bir Tanrı'nın varlığını kabul etme.

• çok tanrıci dinler (birçok tanrının varlığına inanma)

tek tanrıci dinler (tek bir Tanrı'nın varlığına inanma)

• * mono = bir

* poli = çok

* teo = tanrı

• tanrılar - ilkel dinlerde ilahlara veya ruhlara verilen ad

Bilgelik tanrıçası olan Athena'nın Roma heykeli

Horus, Eski Mısır tanrısı

İLK DİNİ İNANÇLAR NE ZAMAN VE NEREDE MEYDANA GELMİŞTİR?

İlk dini inançlar ne zaman ve nerede belirdi sorusuna tam olarak cevap veremeyiz. Uzak tarihten kalan çeşitli kalıntılara dayanarak dinin uzun bir geçmişe sahip olduğunu söyleyebiliriz. İnsan tarihi kadar din de vardır.

Hadi birlikte dinin ne zaman ve nerede belirdiğini öğrenelim...

Uzun zaman önce insanlar doğaüstü varlıklara ve olaylara inanıyordu. Doğüstü varlıklara ve olaylara olan inançlar tarih öncesi dönemde, daha doğrusu **insanın meydana gelmesinden itibaren** görülmüştür. Başlangıçta insan bir avcıydı. İnsan bu doğüstü güçlerin av sırasında ona yardımcı olacağına inanıyordu. Bunun en iyi örneğini, mağara duvarlarında çizilen hayvan ve av sahnelerinde görebiliriz. Mağara duvarlarında çizilenlerde av ile ilgili sahneler, av takliti sırasında insanların dans ve şarkı söyleme sahneleri gösterilmiştir.

İspanya'da bulunan Altamira mağarasından resimler

Eski ve yeni paleolitik (taş devri) döneminde din

Dini inançların kökenini bilimler ilkel kültürlerde aramaktadır. Bu ilkel kültürler tarih öncesi, vahşi ve medeniyetsiz, yazısı olmayan kültürler, vb. olarak da adlandırılır.

İlkel insan

DİN KAVRAMINI BELİRLEME

Tarih öncesi, insanlığın yazıyı bilmediği döneme denir. Tarih öncesinde inançlar, mitler veya dini ayinlerin hiçbir kaydı yoktur. Eski dünyada okuma - yazma dönemi yaklaşık MÖ 3000 yılında başladı ve bununla birlikte büyük antik (eski) uygarlıkların dönemi de başlamış oldu. Nesnelere veya kurbanlık hediyelerle birlikte bulunan mezarların çok büyük önemi vardır. Bu tarih öncesi buluşlar ilkel insanda dinlerin var olduğunu göstermektedir.

İnsan hayatta kalmak için hayvanları avlarken, doğa güçlerine olan bağlılığı azdı, çünkü avın başarısı onun gücüne ve becerisine bağlıydı. İlkel avcılar hayvanların insanlara benzediği, ancak doğaüstü güçlere sahip olduğunu düşünürlerdi. İlkel avcılarının inançlarına göre, insan öldükten sonra hayvana dönüşebilir veya bunun tersi ve ölümlerinin ruhu hayvanlara taşınabilirdi. Bunlar ölümden sonra hayata (ahiret) inanırlardı.

İlkel mezarlık görüntüsü

- İlkel dinler - birçok kabile halkının dinleridir.

İlkel insanın dini hayatının var olduğunu çok sayıda mezarlar ve tapınaklar göstermektedir. İnsanların gömülme töreni ve ayin gösterisi şu inancı gösterir: insanlar ölümlerle gerçekten de ölmezler ve başka bir dünyaya taşınırlar. Bu onların **ölümsüzlük** inancını gösterir. O dönemde insanların tapınakları birçok putlar bugün elimize geçmiştir. Örneğin: bereket tanrıçasını gösteren kadın heykeli ve berek sembolü olan insan maskeli boğa. Daha sonra toprağı işletmeye başladıklarında, insanlar güneş ve yağmur tanrılarına tapmaya başlamışlardır. O dönemde insanların hayatta kalması toprağın verimliliğine, bitkilerin yetişmesine ve olgunlaşmasına bağlıydı.

Daha fazla öğren:

Dinler ya da eski yerlilerin manevi gelenekleri hakkında küçük bir araştırma yapınız.

Talimatlar: Duyduğunuz ya da daha fazla bilgi edinmek istediğiniz ve bilmediğiniz bir din veya manevi gelenek seçiniz ve araştırınız.

Diğer öğrenciler önünde yaptığınız araştırmayı okuyun ya da arkadaşlarınızla yazdıklarınızı değiştirin. Böylece onların da bu konuda yazmış oldukları bilgileri öğrenebilirsiniz.

Düşünelim ve cevap verelim :

İlk dini inançlar ne zaman belirmiştir?

Tarih öncesi dönem, hangi dönemdir?

İlkel insanın inançları hakkında bilgileri nereden elde ederiz?

İNSAN - DOĞA - DOĞA GÜÇLERİ

Din neden ortaya çıkmıştır?

Bu inançlar için önemli olan, bilginin, bilimlerin ve bugünkü teknolojinin yardımı olmadan, ilkel insanların yaşadığı o koşulları anlamaktır. Bu toplumlarda insanların doğa hakkında bilgileri çok az olmasına rağmen, bunları açıklamak zorunda kalmış. Bizim ilk görevimiz, insanın doğa hakkında nasıl düşündüğünü görmektir. İkel insanlar için doğa neyi temsil ederdi?

Binlerce yıl önce insan mağarada yaşardı ve ateşin ne olduğunu bilmiyordu. Günün birinde yıldırımın bir ağaca çarpması sırasında insanlar korkmuş ve şu soruyu ortaya koymuşlar: „Böyle bir yıldırımı gönderebilen güç kim, ne olabilir“? Bizden çok daha güçlü olan bir varlık olması gerekir! Mutlaka bu tanrı olmalıdır, çünkü sadece o „dünyaya yangın oklarını“ gönderebilir. Ondan çok korkuyorlardı ve merhametini kazanmak için ona kurban veriyorlardı.

İnsan doğada sürekli meydana gelen yeni şekilleri görüyormuş. İnsan sık sık güvensiz, sıkıntılı ve korku içinde boğulmuş olmasına rağmen, hayretler içinde doğada beliren ve kaybolan değişik formlara ve şekillere hayranlıkla bakıyormuş. Yıldırımdan korkar, gökyüzünün geceleri parlak olmasından dolayı şaşkınlık içinde kalır, doğal güzelliklere de hayranlık duymuş.

Uzak geçmişte insan besinini av yoluyla sağlardı. Yabani hayvanlar onların hayatı için gerekliydi. Onlar güçlü ve tehlikeliydi. İnsanlar bu yüzden, onların içinde güçlü bir Tanrı'nın var olduğunu düşünüyorlardı. Bazı milletler güneş, ay ve yıldızlara ibadet ederlerdi. Aynı zamanda yağmur tanrısını, savaş tanrısını, çobanlar tanrısını vb. farklı tanrıları kutlardı.

DİN KAVRAMINI BELİRLEME

Birçok kabilenin insanları doğaya bağlı bir yaşam sürdürdüklerinde onun gizemli gücünü hissediyorlardı. Fırtına, açlık, hastalık, deprem gibi doğa olaylar **kötü güçler** olarak kabul edilirdi. Bu güçlerin arkasında ruhların gizlendiğini düşünüyorlardı. Doğal olaylar için açıklama yapamayan ve nedenlerini anlamakta zorluk çeken insan korku ve çaresizlik hissine kapılmıştı. İnsan onlardan gelen sonuçları tahmin etmeyi bilmiyordu. Bu gibi durumlarda insanlar kendilerini çaresiz, yalnız, kaygılı hisseder ve onlarla zor başa çıkabilirdi

Düşün ve tartış!

1. İkel çağlarda insanlar tanrıyı nerede aramışlardır?
2. İkel insanın inançlarından olan bir sahne çiz ve bunu açıkla!
3. İnançlar ve din, insanın bilgisizliğinden ve sonsuz bir hayat arzusundan kaynaklanarak meydana gelmiş olabilir mi? Bununla ilgili kendi tutumunu açıkla.

Daha fazla öğren:

İnternette veya bir kitaptan antik Makedonlarda güneş kültü ve Üsküp - Govırlevo'da bulunan büyük, ana tanrıçe hakkında bilgiler bulmaya çalış.

AYIRIM YERİNE, İŞ BİRLİĞİ VE BAĞLANMA

Hangi dinden olursanız olun, hepimiz aynıyız

Farklı dillerde konuşan, farklı dini bağlılıkları olan ve farklı adetleri içeren birçok farklı halklar vardır. Dünya çeşitli renklerden oluşan bir çiçektir. Çiçeğin her yaprağı dünyanın bir kültürünü temsil eder. Dünyanın farklı ülkelerinde farklı insanlar yaşamaktadır. Aynı bir ülkede farklı dini inançları olan farklı milletler yaşamaktadır. Bu farklılara rağmen onlar birbiriyle geçinir ve anlayış içinde yaşarlar.

Farklıyız, fakat birbirimize çok bağlıyız

Farklıyız

Etrafımıza (ailemize, okulumuza, mahallemize...) bakarsak, ne kadar farklı olduğumuzu göreceğiz. Farklar ten rengimizde, göz rengimizde, boy ve kilomuzda olabilir. Dahası, yaş farkımız ve farklı görünüşümüz de vardır. Farklı farklı görüşlere ve düşüncelere sahibiz. İnanıyoruz veya inanmıyoruz. Bunlara rağmen, birlikte olmaktan mutluyuz. Birbirimiz olmadan yapamayız. Hepimizin saygıya ve anlayışa ihtiyacımız vardır. Başkalarına karşı da saygılı olmamız ve anlamamız gerekir. Bunu başarabilmemiz için karşılıklı iyi ilişki kurallarına saygılı olmamız gerekir.

Şu terimlerin bize neyi anımsattığını bir görelim:

saygı/saygısızlık

adil/adaletsiz

Hepimiz kendimizi iyi hissetmek istiyoruz. Bu yüzden dolayı, insanlar ararası iyi ilişkilerin bazı önemli kurallarına uymalıyız.

Bu birkaç kuralla insanlar ararası iyi ilişkileri ve sınıfınızda iyi bir çalışmayı sağlayabilirsiniz.

1. Farklı dinden olmasına rağmen, ona saygı göster;
2. Biri konuşurken, onu dikkatle dinle;
3. Kendi düşüncelerini sonuna kadar dile getirebilmesine izin ver;
4. Dedikodu yapma;
5. Başkalarının eksiklikleriyle dalga geçme;
6. Kendine güven;
7. Başkasının başarısına da sevin;
8. İyi bir arkadaş ve dost ol ve yardıma muhtaç olana yardım et;

DİN KAVRAMINI BELİRLEME

9. Samimi arkadaş ol;

10. Söylemek istediğin bir şey varsa elini kaldır, özgürce ve samimi konuş.

Dinleri öğrenirken aralarındaki farklardan başka, aralarındaki benzerlikleri de ayırt edeceğiz. Dini hayatımızın uygulanmasında olduğu gibi, tek tanrılı olan dinlerle gerçek karşılıklı iş birliği için çabalıyoruz. **İş birliği, kendi dini inançlarımızdan vazgeçmek anlamına gelmez. Birbirimizi tanımak ve birbirimize saygı göstermek, kendi dinimizi daha iyi tanımamıza ve inançlarımıza uygun yaşamamıza yardımcı olur.** Her din; ırk, inanç, sosyal statü yüzünden yapılan saygısızlığı kınar. Tarihte birçok örnekten insanların her zaman başkalarına karşı hoşgörülü davranmadığı ve kutsal kitapların kurallarına göre yaşamadığını görüyoruz. Hoşgörü için mücadele, karşılıklı iş birliği ve dayanışmada birleşmiş olmamız gerekmektedir.

„Zamanda küçük bir adım“ konulu bir yazı yazınız.

Daha fazla öğren:

Ülkemizde yaşayan birçok farklı insan hakkında gazetelerden resimler bularak, onları kes. Onlar arasında nasıl farklar ve benzerlikler görebiliyorsun? Kestiğin fotoğraflardan „farklılıklar bir hazinedir “ konulu bir kolaj yap.

Hatırla:

İnsanlar arası iyi ilişkiler için kurallara saygılı olmak ön koşuldur!

Düşün ve cevap ver:

1. Milletler arasında barış olduğu durumda, dünyanın nasıl görüneceğini bir düşünün ve bununla ilgili konuşun.
2. O zaman insanlar neler hissedirdi?
3. Her dine saygı göstermek, insanlar arasında daha çok barış getirir mi?
4. Dinin çatışmalara neden olduğuna örnekler veriniz ve bu konuyla ilgili konuşma yürütünüz.
5. Dini çatışmaları önlemek için neleri bilmemiz gerekir?
6. İyi davrandığınız bir durumu bulup, bu pozitif örneğinizi ailenize anlatınız.

İNSANLIK

İnsanlar birlik içindedir

Hayatta bizler, birçok farklı topluluklar görürüz. Biz de bir topluluğuz. Biz bu topluluktan ne bekleriz ve herkesin kendini kabul edilmiş olarak hissetmesi için biz neler yapmaya hazırız? Yardıma ihtiyacımız olduğunda veya birileri bizden yardım beklediğinde, birbirimize destek olmamız en önemlisidir.

Herhangi bir şeyin iyi veya kötü olduğunu biz nereden biliyoruz? Mutlu ve memnun insan nasıl olunur? Bunları elde etmek için neler yapmalıyız? Benim mutluluğum, iyiliğim nerededir? Gördüğümüz gibi, dünyanın tüm insanları kendi yaşam ve zevklerini farklı şekilde giderirler. Demek ki insanlar iyi olan şeylere, zevk, mutluluk ve tatmin veren şeylere önem vermelidir. Yanlış düşünceler bizleri kötü yollara götürür. Böylece insanlar düşünerek, kendisinin uyacağı **ahlaki değerler ve kurallar** sistemi yaratır.

Parlak düşünceler

** İnsanları adaletsizlikten koruyun.

Çiçeron

**Hayatı tek varlık olarak takdir ediyorum.

Seneka

** Bir kötülükten başka kötülük doğar.

Latin atasözü

** Başkasının uğradığı zarar seni sevindirmesin.

Latin atasözü

Adil ve güzel davranış sadece çağdaş toplumun ürünü değildir. Tarihin, insanların adalet konusunda yüzlerce yıl önceden düşündüğünü gösteriyor. Bunun başlangıcı, insanın ve toplumların manevi tarafını vurgulayan tüm dünya dinlerinde görülmüştür.

DİN KAVRAMINI BELİRLEME

Kötülük, kabul edilemez olarak reddedilen şeydir. İyilik bunun tam tersidir. Ahlak ne demektir? Ahlak, toplum ve toplum içindeki bireyler için neyin iyi, neyin de kötü olduğu konusunda yön verir. Ahlak kuralları; yazılı kanunlar ve yazılmış ya da yazılmamış adetler şeklinde olabilir. Bۆylece kişiler arası ilişkiler dۆzenlenir. Ahlak kuralları farklı zamanlarda ve kۆltürlerde farklı olabilir.

Daha fazla ۆęren:

İyilikle ilgili bazı dۆřünceler ve atasۆzleri bul. Bununla ilgili kendi mesajını yaz!

Dۆřün ve cevapla:

1. İyiler insanlar arası ilişkiler için hangi kuralı vurgulayacaksın?
2. İyiler davranış ۆrnekleri ver!
3. Ahlaki olan bir durumu anlat!
4. Sınıfınızda bir sorun için tartişmanın yapılmasını ۆnerin. Bundan sonra bu sorunu barış içinde çözmeyi deneyin.

Hatırla:

Ahlak - bir topluluğun yaşamı içinde kabul edilen yazılmamış kuralların, geleneklerin, alişkanlıkların ve normların toplamıdır. Ahlak, insan eyleminin nasıl olması gerektiğini belirlerken, topluluk ۆyeleri bu uygun ilkelere kabul eder ve bۆylece insanlar arası ilişkileri dۆzenlerler.

DİN VE ETİK

Dünya tarihinde dinin önemi çok büyüktür. Bu önemin büyüklüğü konusunda çok farklı görüşler olsa da, şüphesiz bu vardır. Her milletin tarihinde din, milletin kendini geliştirdiği temel ve ilk manevi değerdir. Başka bir deyişle, dünyada dini olmayan ulus veya uygarlık yoktur. Bu, en ilkel kabilelerden günümüzün toplumlarına kadar geçerlidir.

İyili ve kötülük öğretisi olarak etik, insan yaşamının en gerekli ve en önemli parçasıdır.

Etik, insanı hayata yönlendiren **her dinin çekirdeğidir**. Dahası, insana nasıl davranmasını, kendini değerli, önemli hissetmesini, nasıl seçim yapmasını ve bununla daha iyiye doğru değişebilmesini öğretir.

Etikte uyulması gereken kuralları görebiliriz. Etik, insanı kurtarmak için belli ilkelere, ahlaki kuralları ve bunlara uymayı gösterir. Din tarihi, dinin her zaman böyle etik fonksiyonunun var olmadığını göstermektedir. İlkel kutsal varlık, aynı zamanda iyiliği temsil etmez, tam aksine, önünde korkulacak bir şeyi temsil ederdi. Roma ve Yunan mitolojisinde tanrılar kesinlikle iyi (mükemmel) değildiler ve insan gibi hataları, zayıflıkları (kıskançlık, küçümseme vb.) vardı. Çok sonraları tek tanrılı dinlerde, tanrı mutlak iyiliği temsil ederdi. Tanrı, iyiliği ödülendiren ve kötülüğü cezalandıran bir ahlak yargıcı olarak düşünülmüştür.

İleriki sayfalarda ele alacağımız **Tanrı'nın On emri**, yazılan ilk ahlak yasalarıdır ve kurallar ile normlar şeklinde özgürlüğün temelidir. Bunlar Filistin'de, Sina Dağı'nda Musa'ya tebliğ edilmiştir. Din ve ahlak birbirini karşılıklı

DİN KAVRAMINI BELİRLEME

tamamlarlar. İnsan öncelikle ahlaki bir varlık olarak doğal iç güdülerin üzerindedir. Ahlak, Hristiyanların hayatında merkezi yeri tutar. Hristiyan ahlakının kaynağını Eski Ahit (Ahd-i Atik, Tevrat) ve Yeni Ahid (Ahd-i Cedit, İncil) oluşturur. Eski Ahit'ten Tanrı'nın On Emri kabul edilmiştir. **Kuran-ı Kerim**'de de temel etik ilke şudur: iyilik yapınız, kötülükten kaçınınız.

Daha fazla öğren:

Altın kural farklı şekillerde hemen hemen tüm dinlerde vardır.

Bunlardan bazıları şöyle:

-Konfüçyus dininde:

Sana yapılmasını istemediğin şeyi hiçbir zaman başkalarına yapma.

-İslâm'da:

Kendisini sevdiği kadar yakınını da sevmeyen, dindar değildir.

-Budizm'de:

Ölümcül olduğunu keşfettiğiniz şekilde başkalarına zarar vermeyin.

-Hinduizm'de:

Diğerlerinde acı yaratacak hiçbir şey yapmayın.

-Yahudilik'te (Musevilik'te):

Kötü olan şeyi başkalarına yapma.

-Hristiyanlık'ta:

Sana davranılmasını istemediğin şekilde diğerlerine davranma.

Düşün ve cevap ver:

Yalan ve gerçek arasındaki fark nedir?

Bazı insanlar neden yalan söylerler?

Ahlak nedir?

Dünya insanlarına dinin aracılığıyla yardım edilebilir mi, düşünün?

Hatırla :

Din, içinde etiği de kapsamaktadır.

Etik, iyilik ve kötülük konularını kapsayan bir düşünce şeklidir. Etiğin görevi gerçek değerleri göstermesidir. Her zaman doğruyu aramak ve söylemek için adil ve yardımcı ol.

KONU 2. İLK DİNİ İNANÇLAR

- Animizm
- Totemizm
- Özel yasaklar sistemi - tabu
- Masal
- Efsaneler nedir?
- Mitolojik yaratıklar
- Büyü
- Büyü, din, bilim

ANİMİZM

İnsanların çok eskiden doğüstü güçlere ve olaylara inandığını sizlere önceden anlatmıştık.

İlkel insanın inançlardan en yaygın olanı **manevi kuvvetlerin** ve **ruh** varlığına inanmaktı. Böyle inançlardan kalan bir batıl inancına örnek şudur.

Tahtaya vurmak

Ülkemizde en çok görünen bir batıl inançtır. Bazı insanlar her zaman iyi bir şey anlattıkları ya da kendilerine iyi bir şey geldiğinde tahtaya vururlar ve „kötülük duymasın diye, tahtaya vurayım“ derler.

Eski animizmden kalıntılar

Bu, eski bir inançtan kaynaklanır. Bu inanca göre, tanrılar ağaçlarda ve ormanlarda yaşardı. Eğer bir kimse bu tanrılara gittiği ve onlardan bir isteğinin yerine getirilmesi için dua ettiğinde, ilk önce ağacın kabuğunu dokunması gerekiyordu. Eğer bu istek daha sonra gerçekleştiyse, yine o ağaca vurmak için gidilirdi. Bu mesaj aslında tanrıya, isteğinin yerine geldiği ve dolayısıyla ona (tanrıya) teşekkür edildiğiydi. Aynı zamanda, başka bir inanca göre, ağaçların etrafında insan mutluluğunu kıskanan ruhlar varmış. Tahtaya vurmanın bir diğer anlamı da bu kıskanç ruhların, isteğin gerçekleştiğini duymamaları için, „kulaklarını çınlatma“dır.

Ruhun insandan, hayvanlardan ve bitkilerden ayrı yaşayabilir olması, onlarla birleşebilmesi ve ayrılabilmesi inancına **animizm (canlılık)** denir. Bu inanç ilkel insanda en yaygın olanıydı.

Animizm min dini bir inanç olarak önemi, insanın doğada var olan tüm olayların, nesnelere, varlıkların sonsuza dek var olduklarına inanmasındadır. Bu inanca göre, onlar yok olmaz, ölmez, sadece insandan gizlenirlerdi.

Grönland'dan kötü ruh

En eski şekliyle animizm, ruhlara inanmak demektir. İlkel insanın inancına göre dünya bu ruhlarla doluydu. İlkel insan onları daha çok suda yüzünün yansımada, belirli olmayan seslerde, gökyüzünde görünen gökkuşağında vb. görebilirdi. İlkel insana göre onlar fiziksel değildir, onlar dokunulmaz, her zaman insanların yanında olur ve yaşamlarına etki yapanlardı. Ruhları doğanın bir parçası olarak görürlerdi, onların dokunulmaz olduklarını ve taşta,

İLK DİNİ İNANÇLAR

ağaçta veya herhangi bir nesnede yaşabildiklerini düşünüyorlardı. Ruhların dünyası gözle görünmeyen bir dünyaydı. Zamanla bu görünmeyen dünya gizemli bir kuvvete (güç) dönüşerek iyi ve kötü olan ruhlara ayrılmış. İnsanlara faydası olan ruhları (güneş, yağmur) iyi ruhlar, onlara zarar (gök gürültüsü, seller, dolu) eden ruhları kötü ruhlar olarak sayarlardı.

1 Örnek

Güneşin ruhu gizlenmeye başladığı andan itibaren onun yerine bulutun ruhu belirir, aynı zamanda yağmurun da ruhu ortaya çıkardı.

2 Örnek

Karın ruhu gizlenmeye (diğer kelimelerle kar erimeye) başladığı zaman, çiçeklerin ruhu ortaya çıkardı. Onların inançlarına göre, baharın ruhu belirince kışın ruhu gizlenirdi.

Ruhun bağımsız olarak yaşaması inancı animizm inancının daha gelişmiş düzeyidir. İlkel insanın düşüncesine göre çeşitli fizyolojik olaylarını (rüya, ölüm, son nefes) özel ruhlar yönetiyordu ve insanın hayatı bu ruhlara bağlıydı. Bunlara göre ruh diğer insanlara, hayvanlara, bitkilere ve nesnelere taşınabilirdi. İnanca göre ruh **vücudun ikizi** olduğu için ona hayat verendir.

Bugün biz biliyoruz ki güneş, gök gürültüsü sadece doğal olaylardır...

Daha fazla öğren:

Vevçani karnavalı hakkında bir araştırma yap. Vevçani'de düzenlenen karnavalın kökleri benzer inançlardan türemiş olabilir mi? Bugün animizm yaşıyor mudur, ne düşünüyorsunuz?

Düşün ve cevap ver:

1. Animizm nasıl bir inançtır?
2. Animizm ile ilgili herhangi bir inanç bilir misin?
3. Casper çizgi filmini anlat ve bununla ilgili sınıfınızla ve öğretmeninizle konuş!
4. Hangi ruhlar iyi, hangileri kötü ruh sayılmış?

Hatırla:

Ruh insanlardan, hayvanlardan, bitkilerden ayrı kendi başına yaşayabilen, daha doğrusu onlarla yeniden birleşebilen ve ayrılabilendir. Bu inanca animizm denir.

TOTEMİZM

Hadi insanların kendi besinini av ile sağladıkları uzak geçmişe gidelim. İlkel insanlar vahşi hayvanların içinde birer güçlü tanrının var olduğunu düşünürlerdi. Bir tanrı çizmek istediklerinde, onu bir hayvan şeklinde gösterirlerdi. Bugün bile bazı mağaralarda bu tür hayvanların resim ve çizimlerini görebiliriz. Tam bu resimler ve çizimler bizlere insanların ne kadar dindar olduklarını gösterir. Belirli insan gruplarının kökeni bir hayvan soyundan (akrabalık bağı) olduğunu düşünenler vardı. Bazen da insanların kökeni bitkiye veya bir nesneye bağlı olduğuna inananlar olmuş. İlkel insan kendisinin kendi toteminden kaynaklandığını düşünürdü. Bu yüzden ona karşı özel bir davranışı vardı. Totem onun için kutsaldı ve onu öldürmesi veya yemesi yasaktı. Doğada onun korunmasına ve bakımına dikkat ederdi. İnsan, totemin ona yardım ettiğine inandığı için ona törenler yapar ve dua ederdi. Totem öldürüldüğü takdirde, kabiledede büyük bir felaketin yaşanacağına inanırlardı. Bu inanca **totemizm** denir. **Totem** kelimesi Kuzey Amerika kıızılderililerin dilinden gelmektedir ve akrabalık (ata) anlamındadır. Totemin seçimi, grubun hayatta geçimini

Kızılderili kabilesinde totem.

Kuzeybatı kıyılarında dans törenlerinde (ayinlerde) taşınan Kuzey Amerika boz ayısı maskesi

İLK DİNİ İNANÇLAR

nasıl sağladığına bağlıydı. Balıkçılıkla uğraşanlar için totemi balıklar veya suda yaşayan diğer hayvanlar (timsah, deniz kuşu) temsil ederdi.

Bu toplumlarda kabileler birbirinden totemlerine göre farklılardı. Bu yüzden aslan kabilesi, kanguru kabilesi, boğa kabilesi, şahin kabilesi, elma kabilesi, güneş kabilesi vb. vardı. Bununla, kendi kabileleri için bilinçlenirlerdi ve verim sağlanırdı.

Kanguru totemine bağlı olan grup üyesi, grupta diğerleri gibi, kendisini kanguru olarak kabul ederdi.

Totem grupları, insanları yerli ve yabancı olarak ayırırlardı. Totemizmde, davranışlarda ve iletişimde belirli kısıtlamalar vardı. Örnek olarak: aynı totem grubundan olan bir erkek ve bir kadın aralarında evlenemezdi. Onlar birbirleri için tabuydu.

Bu inançların çoğunu günümüzde de görebiliriz. Biz bugün totemizmin belirli delillerini değişik örneklerde buluruz. Örneğin: bugün pek çok milletin kendi bayraklarında veya armalarında bir hayvan ya da nesne resmi vardır. Bunlar bir milletin özelliğini ve var oluşunu simgeler. Günümüzde birkaç devletin bayrağında (Arnavutluk, Sırbistan ve Karadağ) kartal resmi vardır. Bugün İngilizlerin armasında ejderha resmi vardır. Fransızların armasında horoz resmi vardır. Eski Makedonların armasında arslan resmi vardır. Eski Romalıların da dişi kurta karşı özel ilgileri vardı.

Totem nesnesi

Düşün ve cevapla :

Totem nedir? Totem nasıl seçilirdi?
Binlerce yıl önce insanların nelere inandıklarını kısaca açıkla.
Kabilenin yasakladığı bazı olayların analizini yap?
Bir nesnenin gücüne inanan çağdaş insan hakkında kendi görüşlerini belirt.

Daha fazla öğren:

- Kilden bir totem yap
- Kızılderililerde totem olan nesnelere araştır.

Hatırla :

Totemizm inancı, bir insan grubunun bir hayvandan , bitkiden veya nesneden geldiğini (akraba olduğunu) kabul eden inançtır.

ÖZEL YASAKLAR SİSTEMİ - TABU

Tabu kelimesini hiç duydunuz mu? Bu ne demektir? Tabu kelimesini James Cook, güney denizler gezisinden sonra 1777 yılında İngiltere'ye getirmiştir. En eski tabulardan biri, kabile içinde akraba evlilikleriydi. Bugün bu söz, dokunulması veya konuşulması yasak olan şey anlamına gelir.

Tabu kelimesi Polinezya'da belirdi. Polinezya dilinden **tabu** kelimesi tercüme edildiğinde **yasak** veya **dokunulmaz** anlamına gelir.

İlkel insanlarda tabu sözü, bir hayvanın, bir bitkinin, bir nesnenin konu edilmesinin, öldürülmesinin, yenilmesinin, konuşulmasının yasak olduğunu bildirirdi. Totem en çok bir tabuyu temsil eder. İnsanların yaşamına olumsuz etki yapan olayların da tabu özelliği vardır.

Tabuyu ihlal etmek, büyük hata sayılırdı. Bunlar, günümüzde kanuna aykırı bir davranışa ceza verme seviyesindeydi ve çok beraberinde ağır cezalar getirirdi.

Polinezya'da yasaklar sistemi hayatın tüm alanlarını kapsardı. Çağdaş

toplumlarda ahlak, din ve hukuk bugün neyi temsil ederse, tabu da öyle ilkel toplumlarda ilişkilerin düzenlenmesi için yayan tek şekildi. Tabu veya yasaklar sistemi ile esasta grupta üyelerin neler yapabilir ve neler yapamaz (besin, ilişkiler, belirli günlerde çalışmak vb.) konusunda düzen sağlardı.

Yasak

Daha fazla öğren:

Günümüzde mevcut olan kısıtlamalar hakkında kitaplardan, ansiklopedilerden, ebeveyninizden bilgi topla. Günümüzde konuşulması yasak olan konular var mıdır?

Düşün ve cevap ver:

1. Tabu kelimesi nedir?
2. Bu kelime nereden gelmiştir?
3. Totemimizde tabu olarak neler kabul edildi?
4. Tabu ihlal edilince bunun sonuçları nelerdi?

MASAL

Masal, sözlü geleneğin etkisi altında oluşmuştur. Masalarda her zaman iyilik ve kötülük arasında çatışma vardır ve genelde sonları mutludur. Dünyada her kültürün ve coğrafi bölgenin kendi halk masalları vardır, fakat bunların motifleri birçok kültürlerde tekrarlanır. Masalda insanın sevgi, cesaret, iyilik gibi duyguları iç içe gelmektedir.

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, bir krallıkta...

Periler, prensesler, prensler ya da sihirli lambalardan nerede bahsedilir?

Masal, perilerle veya diğer doğüstü varlıklarla (insanlara karşı bazen iyi, bazen kötü davrananlar) ilgili olan olayları anlatır. Örnek olarak verilen cüceler, cinler, sirenler, cadılar, vs. genelde insanlardan çok daha küçük olarak verilmiştir. Bazan masalların konuları çocukların, gençlerin ve diğerlerinin yaşadığı doğüstü olayları da içerir. Masallar gibi, efsaneler de doğüstü güçlerle ilgili konuları kapsamaktadır. Efsanelere kıyasen masallar belirsiz bir zaman ve mekân içinde gerçekleşirler (örneğin „bir zamanlar bir krallıkta“...vb). Masallarda karakterler yoktur. Onların eğlence rolleri ve her zaman öğüt verici mesajları vardır.

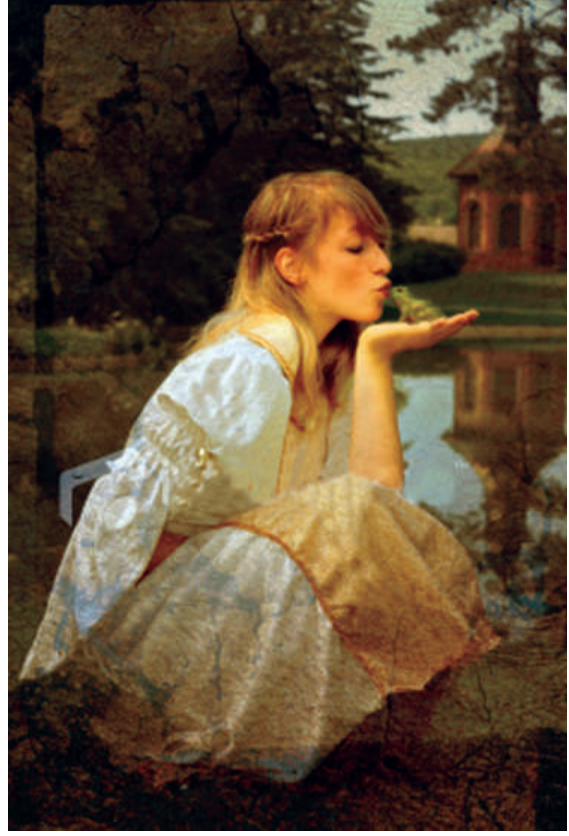
Masallar daha çok çocukların dikkatini çeker. Çocuklar masalın içindeki karakterleri kolay anlayabilirler.

Sözlü masal geleneği, yazılan masal geleneğinden çok daha eskidir. Masallar yazılmak yerine, sözlü bir şekilde nesilden nesile anlatılmıştır. En eski yazılı masal örneklerini, eski Mısır'da görmekteyiz. Farklı kültürlerde bulunan masalların çok benzer karakterleri, motifleri ve olayları vardır.

Hans Christian Andersen ünlü masal yazarıdır. 1805 yılında Danimarka'da doğmuştur. Onun en tanınmış masalları „Küçük Deniz Kızı“, „Paleşka“ ve „Kırmızı Ayakkabılar“dır.

Jacob ve Wilhelm Grimm kardeşler Almanya'da doğdu. Bunlar en ünlü masal yazarları arasında yer alırlar. Grimm kardeşlerin masalları arasında „Sindirella“ ve „Kurbağa Prens“ gibi ünlü masallar bulunur.

„ Kurbağa Prens “

Düşünelim ve tartışalım:

1. Masallar hakkında konuşun. Bunlar insanları tanımamıza yardımcı olabilir mi?
2. Masal nedir?
3. Bir masalı çizgi roman şeklinde anlatınız. Olayları kendi sırasıyla gösterin.
4. Masal veya efsane hakkında poster yapınız.

Daha fazla öğren:

Bir masal içinde duygularla ilgili yaşadığınız bir deneyimini anlat.

Unutma:

Masallar, gerçek ve gerçeküstü varlıkları anlatan hikâyelerdir.

EFSANELER (MİTLER) NELERDİR?

Efsaneler, insanın dünyayı ilk açıklama girişimleridir.

Şimdi bunu bize „Yüzüklerin Efendisi“nden Smeagol açıklayacak.

Efsane dünyanın nasıl çalıştığını anlatmaya çalışan hikâyedir. Bunlar uzak geçmişte yerleştirilmiştir. İnsanlar devamlı şu soruların cevabını bulmaya çalıştı: „Dünyamız nasıl oluştu?“, veya „Yıldırımlar neden vardır?“. Efsanlerden bazıları bu sorulara cevap verir.

Smigl, bilgi koruyucusudur

Efsane bir anlatım aracı olarak dünyanın tüm kültürlerinde vardır. Kültürler birbirlerinden zaman ve mekân ile ayrı olmalarına rağmen, efsane her yerde vardır. Efsane Antik Yunanistan’da, Roma İmparatorluğu’nda, Eski Slavlarda, Vikinglerde, Keltlerde, Hindistan’da vardı. Dahası, efsaneyi bu medeniyetlerle hiçbir ilişkisi olmayan Güney Amerika’da, İnkaların ve Mayaların kültüründe de görebiliriz. Demek ki efsane, dünyada tüm milletlerinin kültürleri için kaçınılmazdır.

Efsanelerde, tanrılar veya „süper varlıklar“ kendi güçlerini kullanarak bazı olayların gerçekleşmesi için kullanırlar ya da tanrıların, tanrıçelerin, yarı tanrı olanların ve kahramanların macera dolu öyküleri, anlatılır. Onlar dünyanın **oluşumu, başarıları, trajedileri** (bir şeyin kaybı) ya da **onur** (doğru yapılan bir iş) gibi konuları da içerirler. Efsane, dünya çapında insan kültürünün bir parçası olmuştur. Efsane, nesilden nesile taşınmıştır. Bu tür efsaneler birçok kültürlerde vardır, sadece olaylar veya karakterler değişiktir. Örneğin, dünyanın oluşmasıyla ilgili birçok kültürün, milletin veya insan grubunun kendi efsaneleri (yorum çeşitleri) vardır. O zamanlarda efsane bir bilim gibiydi, çünkü bazı olayların açıklamasını yapardı. Bugün bu efsanelerin doğru olmadığını biliyoruz. Kimi hikâyeler imkansız gibi görünebilir, oysa bilim bize bazı sorular için farklı açıklamalar verir. Buna rağmen dünyada insanlar hâlâ efsaneleri okumak ve onların önemini anlamak için düşünmek isterler.

Mit (efsane) kelimesi, Yunanca „mythos“tan gelir ve anlamı „sözlü“dür.

Efsaneleri çizgi filmlerinde bile görürüz. Hepimiz „Herkül“ filmini izlemişiz. „Yüzüklerin Efendisi“ filminde ise bizlere dünyanın yaratılması anlatılır.

Bazı dinler, etnik gruplar ve coğrafya birimlerinde, mitlerin (efsanelerin) toplamına **mitoloji** denir.

Efsanelerin bazıları evrenin - dünyanın **yaratılmasını** anlatır.

Minevra Tapınağı (Roma)

Zeus – Yunan mitolojisinin baş tanrısı

Hikâyelerde anlatılan katılımcılar doğüstü varlıklarsa (tanrılar, kahramanlar, yarı tanrılar vb.), bunlara mitler (efsaneler) denir. İsmine göre efsane (mit) sadece bir hikâyeye, söylenen, anlatılan, yeniden anlatılan şey olarak açıklanabilir.

Bu gibi bazı efsanelerde toprak her şeyin başlangıcıdır. Var olan her şey topraktan meydana gelmiştir. Diğer efsanelere göre, var olan her şey sudan ya da bir kozmik yumurtadan yaratılmıştır.

Bazı efsanelerde nesnelere yaratılması verilmiştir. Örneğin, mısırın, tütünün, suyun, hayvanların **kökene** anlatılmıştır. Dahası, ateşin kökenini (Prometheus efsanesi), hastalıkların ve acı çekmenin başlangıcını - kökenini (Pandora'nın kutusu efsanesi) anlatan efsaneler de vardır. Bu efsaneler tüm mitolojilerde vardır. Daha önemli olan efsaneler bazı sistemlerde daha ağır basar. Örneğin, Amerika'da en önemli efsaneler mısırın (temel beslenme ürünü olarak) kökenine bağlı olanlar ve bu mısır denilen ürünün büyümesi için gereken yağmur tanrısı ile ilgili olanlardır.

Efsanenin sıradan bir hikâyeden, masaldan farkı şudur: efsane, hayatın ve dünyanın en önemli, en gerekli olan işlerini ifade eder. Bu efsanelerde dünyanın yaratılışı, doğanın gücü, insanın yaratılışı vb. anlatılır.

İnsanların kaderi tanrıların elindeydi

Daha fazla öğren:

Neden her dinde, her gelenekte dünyanın yaratılışı ile ilgili hikâyelerin var olduğunu araştır. Neden dünyada farklı kültürlere sahip farklı insanların, dünyanın yaratılışıyla ilgili birçok efsaneleri vardır?

Dünyanın yaratılışıyla ilgili Çin mitolojisindeki efsaneyi oku.

Düşünelim ve konuşalım:

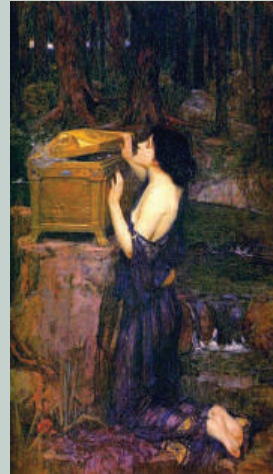
1. Dünyanın yaratılışı ile ilgili farklı milletlerin efsanelerini bulmak için araştırma yap ve bunları kıyasla.
2. Altın elma efsanesini oku.
3. Efsane (mit) nedir?
4. Bugün çağdaş efsaneler var mıdır?
5. Bunlardan bazılarını söyle.
6. „Yüzüklerin Efendisi“ filmi hakkında sınıfta tartışın?
7. Bir T – tablo çiziniz ve burada bir masal ve bir efsanenin özelliklerini verdikten sonra, aralarındaki farkları bul.

Basted - Mısır mitolojisinden tanrıçe

Pandoranın kutusu

Eski Yunan mitolojisinde, Pandora ceza alan ilk kadındır. Tanrı Zeus, ceza olarak Pandora'yı dünyaya gönderir. Pandora diğer tanrılar tarafından miras olarak aldığı kutuyu açmaması için uyarılmıştır. Pandora bu kutunun içindekilerini merak eder ve kutuyu açar. Kutunun içinden tüm kötülükler dışarı çıkar ve dünyaya keder, yoksulluk, kötülük, açlık, hastalık vb. yayılır. Pandora hemen kutuyu kapatır ve kutunun dibinde sadece umut kalır. Bundan sonra dünya soğuk, üzgün ve her türlü kötülüklerle dolu bir hâl alır. Pandora bu yüzden yine kutuyu açar ve o zaman içinden umut da çıkar. Böylece insanlığın kötü günlerde bile umudu vardır.

John William, Pandora'nın kutusu

DÜŞÜNME KÖŞESİ

Kuzey Amerika efsanesi

Bu efsaneye göre dünyayı karga yarattı. Karga karayı (toprağı) oluşturmak için okyanusa taşcıklar atardı. Bundan sonra da ağaçları, otları, balıkları, kuşları ve hayvanları yarattı. En sonunda kil ve tahta parçalarından insanları oluşturdu.

Nijerya efsanesi

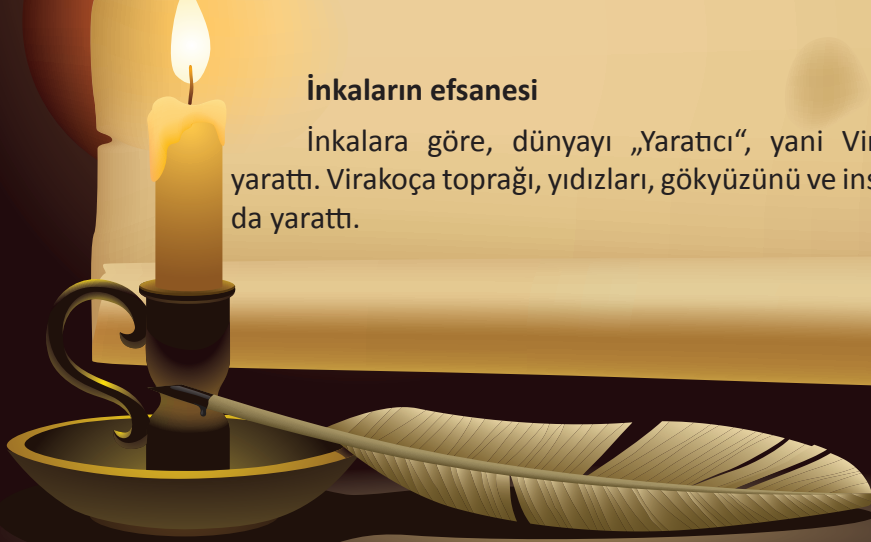
Bu efsanede Anne Voengi özel bir taş üzerinde oturur ve bir avuç topraktan insanlar yapardı. Lüks yaşamak isteyen insanları hızlı ve tehlikeli dereye, diğerlerini berrak, sakin bir derenin akışına bırakırdı.

Japon efsanesi

Japonlar dünyanın bir zamanlar şekli olmayan bir kütle olduğuna inanıyordu. Tanrı İzanagi ve tanrıçe İzanami bu kütleyle bir mızrakla karıştırdılar. Yavaş yavaş bu kütle yoğunlaşır ve mızraktan düşerek bu ada yaratıldı. Tanrı ve tanrıçe birbirleriyle evlendiler ve çocukları oldu. Bu çocuklar Japonya'nın sekiz adası oldu.

İnkaların efsanesi

İnkalara göre, dünyayı „Yaratıcı“, yani Virakoça yarattı. Virakoça toprağı, yıldızları, gökyüzünü ve insanları da yarattı.

MİTOLOJİK YARATIKLAR

Mitolojide çok ilginç karakterleri görürüz: cesur kahramanlar, tanrılar ve korkunç canavarlar. Bunlardan bazılarını tanıyalım...

Antik efsanelerde kahramanlar ve tanrılar inanılmaz macera deneyimlerini yaşayan ve tuhaf kaderleri olan yaratıklardır. Bunlar gerçekten hiç yaşamamış olmalarına rağmen, binlerce yıl kalmayı başarmış ve birçok gerçek kahramandan çok daha fazla yaşamışlardır. Dahası, bu mitolojik yaratıklar kendilerini tanrı olarak ilan eden tarihsel karakterlerden de daha uzun ömürlü olmuşlardır. Efsanelerde yer alan karakterler, demir pulluk icat edilmeden önce, eski ulusların hayallerini süslemişlerdir. Bu karakterlerin çoğu bugün bile yaşamaktadır. Bu karakterlerin isimlerini birçok ressam ve heykeltıraşın eserlerinde, uzay gemilerinde, astronomik atlaslarda görürüz. Efsanelerdeki karakterler ve onların özelliklerini tiyatro temsillerinde, müzikal sanat eserlerinde, günlük konuşmalarda rastlarız. Bunlar çağdaş kültür ve medeniyetlerin ortak varlığı olduğu için, insanlık var oldukça bu efsanevi kahramanların çoğu insanların zihinlerinde yaşayacaktır. Antik kahramanlarla ilgili olan her şey, onların kişilikleri, karakterleri, maceraları vb. antik kaynaklara ve bu alanda var olan çok sayıda bilimsel literatürlere dayanır.

Pegasus Yunan mitolojisindeki kanatlı attır. Pegasus yüksek dağlarda yaşardı. Rüzgar hızında uçardı. Bazı kaynaklara göre, Pegasus (kardeşi Hrisaor ile) Medusa' nın boynundan çıktı.

Mitolojik yaratıklara örnekler

Centaur

Yunan mitolojisine göre Centaur, üst kısmı insan alt kısmı da at olan bir yaratıktır. Yunanistan'ın orta kesiminde bulunan Tesalya vadisinde yaşardı. Centaur, isyankâr ve asi huyuyla tanındı.

Himera

Himera alev yutan dişi canavardı. Bir kısmı arslan, bir kısmı keçi, bir kısmı yılanı. Belerofon adında genç bir savaşçı, ünlü kanatlı at Pegasus'un yardımıyla bu canavarı yendi.

Sfenks

Himera canavarının kızı olduğu söylenir. Onun kanatları, kadın başı, aslan vücudu, yılan kuyruğu vardı. Efsaneye göre, Teba şehrinde sfenks, yolculara bulmacalar sorar, yanlış cevap verenleri de öldürürdü.

Herkül

Mitolojik yaratık- Centaur

Anka kuşu (Feniks)

Antik Mısırlıların mitolojisinde, Anka kuşu ölümsüz bir kuştur. Her 500 yılda bir kendini büyük bir ateşte yakar, bu ateşin küllerinden de yeniden canlanır. Ayrıca bu küllerin, ölüleri yeniden canlandırabildiği, gözyaşlarıyla ise her türlü yaranın tedavi edilebileceğine inanılırdı.

Yarı tanrılar

Yarı tanrılar, tanrılardan ve ölümlü olan insanlardan doğan yaratıklardır. Yarı tanrılar arasında en tanınmış olanlar şunlardır: Prometheus, Herkül, Akhilleus (Aşil), Pandora vb.

Herkül

Herakles, daha çok Roma versiyonunda olan Herkül adıyla bilinir. O bir yarı tanrıydı. Babası Zeus, tüm tanrıların kralıydı. Herakles inanılmaz güçlü ve cesurdu. Herakles, 12 görev yerine getirmesi gerekirdi ve hayatı boyunca birçok canavarı yok etti.

Gorgonlar

Gorgonlar sadece bir bakışla insanları taşa çevirebilen korkunç dişi canavarlardır. Bunların saçları yerine yılanları ve parmakları yerine pençeleri vardı. Aslında „gorgos“ kelimesi Yunancada korkunç anlamına gelir. Medusa en ünlü Gorgon adıdır. O, Perseus tarafından ödürüldü. Perseus, bir aynayı kalkan olarak kullandığı içintaş olmaktan kurtuldu.

Medusa - Gorgonlardan biri

Minotor

Minotor, yarı insan yarı boğaydı. Boğa başı, kuyruğu ve kocaman boynuzları vardı. Kral Minos tarafından inşa edilen bir labirentte yaşardı. Her dokuz yılda bir Atinalılar labirentte ona yem olarak 14 genç erkeği ve kadını göndermek zorundaydılar.

Kerberos

Kerberos üç başlı köpekti ve yeraltının koruyucusuydu. Başlarından biri her zaman uyanıktı. Herakles çıplak elleriyle Kerberos'u yakaladı ve Theseus'u yeraltından kurtardı.

Daha fazla öğren:

Başka mitolojik yaratıklar bul ve bunlardan biri için kompozisyon yaz.

Düşün ve tartış:

1. Birkaç mitolojik yaratığı say.
2. Çağdaş mitolojiden hangi mitolojik yaratıkları biliyorsun?
3. Kendi mitolojik yaratığını çiz ve bunun hakkında bir efsane düşün.

Hatırla:

Efsanelerde yer alan karakterleri, demir pulluk icat edilmeden önce, eski ulusların hayalleri yarattı. Bu karakterlerin çoğu bugün bile „yaşamaktadır“.

BÜYÜ (SİHİR)

Büyü, ilkel insanın dünyada temel ve pratik bir faaliyetini temsil eder. Neden? Bu tür ilkel topluluklarda insanın bilgisi ve araçları gelişmemiştir, ancak doğada hareket edebilmek için onun büyük ihtiyacı vardır. Böyle bir gelişmemiş toplumda, büyü en önemli etkinliktir, çünkü bunun aracılığıyla insan doğaya etki yapardı. Büyü, insanın büyük arzusundan ve doğaya ile olaylarına etki yapmak ihtiyacından, meydana gelir.

„Harry Potter“ filminden bir sahne

Totemizm ve tabuya paralel olarak ilkel insanın yaşamında büyü'nün önemli bir yeri vardı. Başlangıçta büyü kelimesi, gizemli sözlerin söylenmesi ya da doğaüstü güçlere çağrının yapılması, sıradan insanların yapamadıklarının yapılması anlamındaydı. Büyü usul ve ayinlerin toplamıdır. Bunların temelinde mistik güçlere olan inaç vardır. O dönemde insanlar, büyü'nün yardımıyla başka insanlara ve olaylara etki yapabileceğini düşünüyorlardı. Bazıları büyü'nün bir din olmadığı ve insanın bir düşünme yeteneği, bir tür ilkel bilimin olduğunu düşünür. Büyü ayinlerinde insan bazı gerçek olmayan eylemler yapardı, ancak bunların belli sonuçları elde edeceğini varsayardı. Büyü'nün arkasında gizli düşünceler durur. İlkel insan ava gitmeden önce büyü'lü eylemler, daha doğrusu avlamak istediği hayvanla ilgili av taklidi yapardı. Av sırasında oluşan hareketlerin taklidini yapar, çizimleriyle de hayvanın öldürülmesini gösterirdi...

Örnek

Kabilenin yaşadığı belli bir yerde uzun zaman kuraklık olduğunda, büyü yapılırdı. Doğada insanın yetiştirdiği veya doğada yetişen ve insanın besin olarak kullandığı tüm ürünler, kuraklık tehlikesi karşısında kuruyup yok olabilirdi.

İLK DİNİ İNANÇLAR

O yüzden insan, gizemli güçleri çağırarak yağmurun ruhuna etki yapabileceğine inanırdı. İnsan yağmurun ruhunu etkileyecek, bu ruh da bulutları ortayaya çıkaracak ve yağmurun yağmasını sağlayacağına inanıp, büyüyü yapardı.

Demek ki büyüde, insanların üzerinde belirli bir eylemi gerçekleştirenler, aslında gizemli güçlerdir. Bu gizemli güçlere inanmak büyüye inanmak demektir. Büyünün gücüne inanmak onun varlığı ve etkinliğinin ilk şartıdır. Bu güçlere olan inanç insanlarda bittiği anda, büyü de aslında yok olurdu.

Daha fazla öğren:

Bugün büyü bir tür eğlencedir. Büyücü çok usta elleriyle veya çeşitli araçların yardımıyla izleyicileri aldatır. İzleyiciler onun imkansız şeyleri yaptığına inanırlar. Hepimiz, bu büyüün arkasında bir hilenin var olduğunu biliriz, ama buna rağmen, yine de zevkle bu becerikli hileleri seyrederiz.

Düşün ve tartış:

1. Büyü nasıl oluşmuştur?
2. Çağdaş dünyamızda büyüün varlığını tartışın.
3. „Harry Potter“ filmi hakkında konuşun.

Bir ayin dansı

BÜYÜ, DİN, BİLİM

Büyü, dünyada olaylar arasındaki bağlantıları ve ilişkileri anlayamayan saf insanın düşünme sürecinden ortaya çıkmıştır. Büyü, ilkel bilince özgüdür. Büyünün düşünme süreci iki ilkeye dayanır. Bunlardan birincisi **benzerlik yasasıdır**: benzer benzeri üretir veya sonuç kendi sebebine benzer. Örneğin: avcı, ava gitmeden önce av çiziminde avlamak istediği hayvana ok atar.

İkinci ilke, **dokunma yasası** ya da **aktarmadır**. Kimi düşünörlere göre büyü dinin öncelidir. O, ayinli davranışlar sistemidir. İnanç ve eylemler sistemi olarak büyü, dünyanın tüm halkları ve kültürleri için özel değildir.

Doğaüstü ve ilahi kavramlar da dine dahildir. Din, tanrı kavramını ve doğaüstü kavramını dünyadaki olayları, nesnelere ve canlıları açıklamak için kullanır. Dine göre insanın tanrıyla bağlanmanın tek yolu, dua ve iyilik yapmaktır. Büyüden farklı olarak, bilim kesinlikle doğa olaylarının her zaman doğa kanunları tarafından şartlandırılmış olduğuna inanır. Diğer sözlerle, insan doğa güçlerini kışkırtamaz.

Bilime göre dünya maddeden yaratılmıştır. Çağdaş bilim bununla, dinin dünya ve insanın yaratılması hakkında verdiği açıklamayı yıkıyor. Yaratılışla ilgili dini açıklama, bir bilimsel çalışma değildir. Bazı konularda her iki alanın kendine göre yaklaşımları ya da kendi görüşleri vardır. Bilim herhangi bir alanda (biyoloji, fizik, kimya vb.) bilgilerimizi zenginleştirir. Din, insan ve dünya varlığının anlamını cevaplamak için uğraşır. Din ve bilim, insanların farklı ihtiyaçlarını karşıladıklarından dolayı birbirlerine aykırı değildir ve birbirini dışlamazlar.

Bilim adamların çoğu dindardı

Daha fazla öğren

Birçok bilim adamı dindardı. Onlardan bazılarını araştır.

Düşün ve tartış:

1. Dünyadaki olaylar hakkında açıklamalar veren büyü, din ve bilim arasındaki farklılıkları tanımaya çalış.
2. Öğretmeninizle birlikte hangi tarih dönemine büyüün, hangi döneme ise dinin ve bilimsel açıklamanın tipik olduğunu belirtin.

KONU 3. DÜNYANIN BÜYÜK DİNLERİ

- YAHUDİLİK (MUSEVİLİK)
- Vasiyet – antlaşma
- Dünyanın yaratılması
- Musa'nın hayatı
- Yahudilerin kutsal kitabı
- Tanrı'nın yasaları - On Emir (Dekalog)
- Ağlama duvarı
- Yahudilikte semboller ve dualar
- Yahudi bayramları ve gelenekleri

- HRİSTİYANLIK
- İsa'nın doğuşu
- Havariler
- Dağın vaazı
- İsa'nın mucizeleri
- İsa'nın çarmıha gerilmesi ve dirilişi
- Hristiyanlığın kutsal kitabı
- Hristiyan sembolleri
- İlk Hristiyan topluluklar

- İSLÂM (MÜSLÜMANLIK)
- Peygamber Muhammed
- Kuran
- Mekke'de kutsal tapınak - Kâbe
- İslâmın beş şartı
- Müslimanların en önemli bayramı ve ibadet yeri

Bugün dünyada farklı dinler vardır. Bunlardan bazılarını mahallenizde, yaşadığınız yerde veya okulunuzda tanımışsınızdır. Aramızda başka dinden olan birçok insan yaşamaktadır. Ayrıca dine inanmayanlar da vardır. En önemli dünya dinlerinin en azından bazı önemli özelliklerini bilmemiz gerekir. Bunlardan sadece bazı tek tanrıcı dinleriyle burada tanışacağız.

Yahudiliğin kurucusu kimdir?

İlk Yahudi olarak sayılan İbrahim'in Yahudiliğin kurucusu olduğuna inanılır. Yahudiliğin ortaya çıktığı dönemde, İbrahim'in vatanı olan Mesopotamya'da insanlar birçok tanrıya inanırdı. Yahudiliğin tarihi İbrahim ve Musa ile başlar. Musa Yahudilerde önemli kişidir. MÖ 1250 yılında insanlara Tanrı'nın On Emri'ni verdi. Tevrat (Eski Ahit'in bir kısmı) bu ilahi emirleri içerir.

6 yy Babil köleliğinden döndükten sonra İsrailoğulları kendilerini Yahudiler olarak adlandırırlar.

Ataları Ur'dan Kenan Ülkesi'ne gittiğinde, Yahudiler seçilmiş halk (bir tanrı milleti) olmaya başlamıştır.

YAHUDİLİK (MUSEVİLİK)

Yahudilik dünyanın en eski tek tanrılı dinidir. Tek bir Tanrı'ya (Yahve) olan inaç ile ortaya çıkan ilk dindir. Yahudiliğin özünde, dünyanın yaratıcısı ve hükümdarı olan tek bir Tanrı'nın varlığı inancı vardır. Tanrı, her şeyi görür ve her şeyi bilir. Bunun temelleri üzerinde sonradan Hristiyanlık ve İslâm dini ortaya çıkmıştır. Bu dinin geçmişi 4000 yıl geri gider. Yahudiler o dönemde göçebe insanlardı. Yahudiler, Orta Doğu'da yaşadılar ve onlara İbraniler denilirdi. Bu dinin, dünyada yaklaşık olarak 14 milyon üyesi vardır. Bugün en büyük Yahudi toplulukları ABD ve İsrail'de yaşar.

Museviliğin öğretisi, Tanah adlı kutsal kitapta verilmiştir. Bu kitap, İncil'de Eski Ahit olarak da bilinmektedir.

Davud'un yıldızı, önemli bir Yahudi sembolüdür. Ortaçağ'dan beri vardır. Bugün İsrail devletinin ulusal bayrağında kullanılır.

Belirme yeri	İsrail
Kurucu	İbrahim
Kutsal kitap	Tanah (Eski Ahit)
İbadet yeri	sinagog
Kutsal yer	Kudüs
Önemli bayramlar	Roş Haşanah, Yom Kippur, Pasah, Shavuot (Ruhlar Bayramı), Sukot (Çardaklar Bayramı)

- Yahudilerin tanrısı temsil edilemez, hiçbir adı da yoktur, Yahve sözü, „Ben, O’yum“ demektir.

Daha fazla öğren:

Yetişkin bir müminle söyleşi yapınız. Bu kişi ailenizden veya sizin dostlarınızdan biri olabilir. Onun dini hakkında bilgi alınız.

Söyleşide elde ettiğiniz bilgilere göre, kısa bir kompozisyon yazınız.

Söyleşi soruları:

1. Siz hangi dine mensupsunuz?
2. Çocukken, dininizin size bıraktığı en büyük izlenim nedir?
3. Sizin dininizde ibadet var mıdır?
4. Din günlük yaşantınızı nasıl etkiler?
5. Bugün dinden en önemli olan nedir?

Düşünelim ve tartışalım:

1. Yahudilik ne zaman ortaya çıktı?
2. Yahudiliğin kurucusu kimdir?
3. Yahudilik kimlerin dinidir, bilir misiniz?
4. Bu din nerede çıkmıştır?
5. Bugün dinden en önemli olan nedir?

Hatırla:

Yahudiliğin üyeleri Yahudilerdir. Onlar bir tanrıya (Yahve) inanırlar. Dünyada var olan üç tek tanrılı dinlerden en eskisidir. Bu din İsrail topraklarında çıkmıştır.

- İncil hikâyesine göre, Tanrı bir gün İbrahim'e şöyle dedi: „Ülkenden git... Sana göstereceğim ülkeye git. Senden büyük millet yapacağım. Seni kutsayacağım.“

Davud'un yıldızı

Yahudilik nerede ortaya çıktı?

Yahudilik, MÖ 4000 yılında İsrail'de ortaya çıktı.

Yahudiler neye inanır?

Yahudiler, tüm dünyanın yaratıcısı olan tek bir tanrıya inanırlar.

VASIYET - ANTLAŞMA

Yahudi dininin merkezinde, Tanrı ve Yahudi halkı arasındaki antlaşma bulunur. Antlaşma bu millet için belirli yükümlülükler demektir. Yahudilerin kutsal yazılarına göre, Tanrı'nın ilk antlaşması Nuh ile oldu. Bunun temeli, Tanrı'nın Nuh'u ve ailesini tufandan (kıyametten) korumuş olmasıdır. Tanrı'nın ikinci antlaşması İbrahim'le oldu. Tanrı onu tanımadığı bir ülkeye göndererek, ondan dinine (anlaşmaya) saygılı olmasını istedi. Bu saygı karşısında Tanrı ona kalabalık halk vereceğine söz verdi. Dahası, Tanrı onlara vadettiği toprağı, Kenan Ülkesi'ni verecekti. Bu toprağın (daha sonraları Filistin ya da İsrail), Yahudi halkının düşüncelerinde her zaman önemli bir yeri vardı. Tarih boyunca Yahudiler birçok defa topluca sürgün edildiler, fakat buna rağmen düşünceleriyle sürekli ona ve kutsal kent Kudüs'e döndüler. İbrahim'in varisi İshak'tır. İbrahim, Yahudi halkının atası sayılır. Tanrı ondan, ülkesini terketmesini ve onun göstereceği yabancı bir ülkeye gitmesini istedi. Orada onun soyundan büyük bir millet yaratacağı. Bu millet tanrı tarafından kutsanmış ve seçilmişti. Tanrı İbrahimi büyük bir ulusun babası yapacaktı. Bunun karşılığında İbrahim Tanrı'nın sözünü dinlemek ve dünyaya Tanrı'nın yasalarını öğretmesi gerekirdi. İbrahim aynı zamanda hem Hristiyanlık hem de İslâm dini için önemlidir.

Sina Dağı'nda Musa ve Tanrı arasında üçüncü itifak sağlandı. Tanrı, Musa'dan Yahudi halkını kurtuluşa doğru götürmesini istedi. Buna karşılık olarak İsrail halkı, onun hukukuna (Tanrı'nın On Emri'ne) saygı göstereceğine dair Tanrı'ya söz verdi.

Yahudilerin tarihinde, dininde ve milletinde ilginç olanlar nedir? Antlaşma sözünün anlamını ve önemini açıkla?

Birbirine uzatılan ve sıkılan eller, çok eski zamanlardan beri insanlar arasında antlaşma ve dostluğu sembolize eder.

Musa, Yahudileri denizden geçirirken.

* Yahudilerin ilk önderi İbrahim, bugünkü Irak'ta bulunan Muru'da yaklaşık olarak MÖ 2000 yılında doğdu.

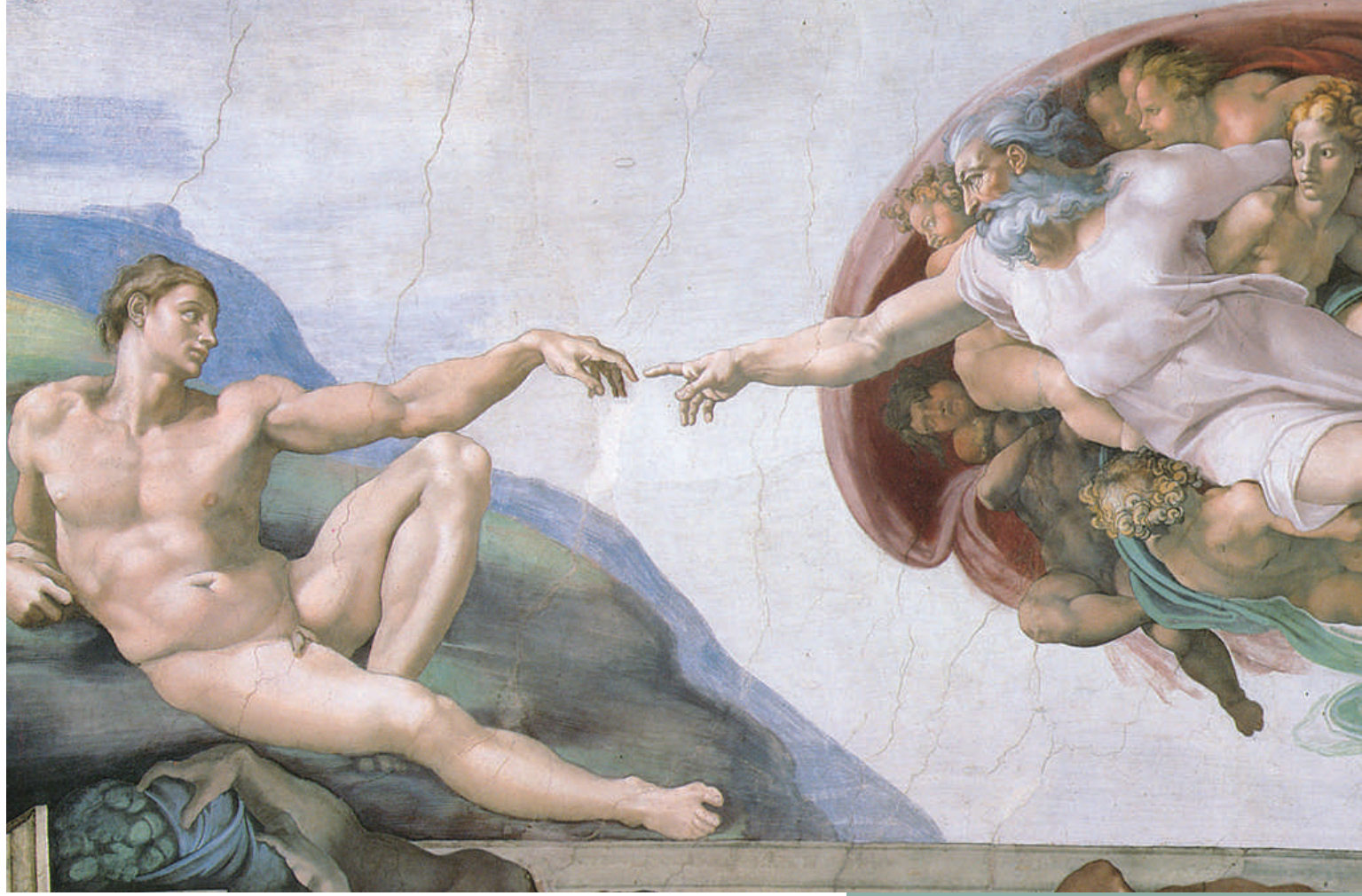
Daha fazla öğren:

İncil'den Tufan ve Tanrı'nın Nuh ile antlaşması hakkında bilgileri oku.
İncil'den, Tanrı ve İbrahim'in antlaşması hakkında bilgileri oku.
Makedonya'da var olan Yahudi cemaatini bulun ve tarif edin.

Düşün ve tartış:

Neden Yahudi halkı seçilmiş halk olarak adlandırılır?
İbrahim'den önce insanlar neye inanırdı?
İbrahim, diğer dinler için önemli midir?

Michelangelo, Adem'in yaratılışı,
Sistine Şapeli

DÜNYANIN YARATILIŞI

Eski Ahit kutsal kitabının başlangıcında, **dünyanın yaratılışı** hakkında bilgi verilmektedir. Bu hikâye şu sözlerle başlar: „Tanrı ilk olarak göğü ve toprağı yarattı.“ Hikâyeye göre, Tanrı yedi gün içinde dünyayı yarattı. Tanrı altı gün dünyayı yaratmak işiyle uğraşmış, yedinci gün ise dinlenmiştir. İlk önce „ışık olsun“ diye buyurdu ve ışık oldu. Ertesi gün gökyüzünü ve denizi, ondan sonra karayı ve bitki örtüsünü yarattı. Tanrı'nın emriyle yeryüzü bitkileri, türüne göre tohum veren otlar, tohumu meyvesinde bulunan meyve ağaçları yarattı. Dördüncü gün güneşi, ayı ve yıldızları yarattı. Beşinci gün ise kuşları ve balıkları yarattı. Altıncı gün hayvanları, vahşi hayvanları ve sürüngenleri yarattı. Sonunda, Tanrı insanı yarattı.

- *Adem, İbranicede insan ya da insanlık demektir.
- *Adama toprak demektir.
- *Havva: tüm canlıların anası.

Adem ve Havva'nın hikâyesi

İncil hikâyelerine göre dünyanın ilk insanları kimlerin olduğunu biliyor musunuz?

Tanrı'nın dünyada topraktan yarattığı ve hayat verdiği **ilk insan Adem'dir**. Onun kaburgasından kadın olarak **Havva'yı** yaratı. Hikâyeye göre, Adem ve Havva'nın cennet bahçesinde rahat bir yaşamları vardı. Bu bahçede bulunan tüm meyveleri yiyebilir, hayvanların bakımını yapabilirlerdi. Fakat bu bahçede Tanrı iyiyi ve kötüyü bilen ağacı diktirdi. Bu ağaca hakikat ağacı da denilirdi. Tanrı, Adem'e ve Havva'ya bu ağacın meyvelerini yememesini emretti. Bu emre rağmen, Havva bir yılanın etkisi altında yasaklanmış olan ağacın meyvelerinden yemeğe başlayınca verdiği sözü tutmamış. Havva'dan sonra Adem da yasak edilen meyveyi tattı. Bu yüzden Adem ve Havva cezalandırıldılar ve hayatları değişti. Bundan sonra artık onların rahat bir yaşamları yoktu. Onlar bundan böyle hayatta kalabilmek için çok çalışmaları gerekecekti. Tanrı, onları ölümsüz ve dertsiz varlıklardan ölümlü varlıklara dönüştürerek, cennet bahçesinden uzaklaştırdı. Adem ve Havva insanlığın atalarıdır, bununla onlar ilk günahı yaptılar.

Adem ve Havva

Daha fazla öğren:

Adem ve Havva'nın yaratılışı ve onların ilk günahları hakkında Eski Ahit'te olan bölümü oku.

Düşün, konuş ve çiz:

1. İncil hikâyesine göre dünyanın yaratılışını çizgi roman tekniğiyle göster!
2. Adem ve Havva cennet bahçesinde nasıl yaşamışlardır?
3. Neden Adem ve Havva cennetten dışlanmışlardır?

MUSA'NIN HAYATI

Musa kimdir?

Bugün Musa'nın hayatı hakkında bilgiler alacaksınız.

Musa, Yahudileri Mısır esaretinden kurtaran bir liderdir.

Musa, çok eskiden Mısır'da doğdu. Musa, Mısırlı değildi o bir İsrailiydi. O dönemde Mısır firavunu, İsraili tüm yeni doğan erkek çocuklarının öldürülmesi için emir verdi. Hadi birlikte Musa'nın hayat hikâyesini görelim.

Musa bebek

Yusuf'la (Yakup'un oğlu) ilgili kutsal kitabın hikâyesine göre, Yahudiler MÖ 15. yy'a kadar iyi yaşıyorlardı. Mısır firavunu iktidara gelince, Yahudilerin durumu kötüleşti ve sonunda onların kölesi haline geldiler. Firavun, tüm yeni doğan Yahudi erkek çocukların öldürülmesini emretti.

Musa bir Yahudi çocuğuydu. Annesi onu bu firavun emrinden kurtarmak için katranla kaplanmış bir sepete koyarak Nil nehrinin akıntısına bıraktı. Bu sepeti firavunun kızı buldu. Bebek firavunun sarayında yetiştirildi ve eğitildi. Büyüyünce kendi geçmişini daha doğrusu Yahudi olduğunu öğrendi ve bir süre sonra çöle kaçtı. Bir gün koyunları otlatırken, tuhaf bir şey gördü. Karşısında ateşler içinde olan fakat yanmayan bir çalıyı gördü. Tanrı, yanan çalıdan ona seslenerek Mısır'a geri dönmesini ve halkını kölelikten kurtarmasını istedi. Tanrı böylece Musa'yı seçerek, halkını kurtarması için vadedilmiş topraklara, yani Kenan Ülkesi'ne götürmesini buyurdu. Musa, firavunun karşısına çıkarak, halkını kölelikten serbest etmesi için yalvardı. Firavun onun isteğini kabul etmedi. Musa, halkını özgürlüğe kavuşturmak için Tanrı'nın verdiği güçle firavun önünde birçok mucize yaptı, fakat yine başaramadı. Bundan sonra tanrı Mısır'a on kötülük gönderdi. Nil nehrinin suları kana dönüştü, ülke toprak kurbağalarının, sivrisineklerin, çekirgelerin saldırısına uğradı, her tarafa veba, cilt hastalıkları yayıldı. Krallıkta yağın dolu ve fırtına hasatı yok etti ve her tarafını üç gün karanlık kapladı. Tüm bunlara rağmen firavunun kalbi yumuşamadı ve izin vermedi. Şimdi, son uyarıyı da görelim.

Tanrı'nın yanan çalıdan Musa'ya seslenişi

Tanrı firavunu son kez uyardı, Yahudileri kölelikten kurtarmadığı sürece kırallıkta doğan tüm ilk erkek çocuklar ölecekti. Tanrı'nın isteğini firavun yine reddet. Onun ilk doğan oğlu ölünce, nihayet Musa'ya halkını Mısır'dan çıkarmasını ve vadedilen ülkeye, Filistin'e, Kenan Ülkesi'ne götürmesine izin verdi. Tanrı, böylece Musa'yla üçüncü antlaşmayı yaptı. Sina Çölü'nde uzun yıllar (40 yıl) dolaşmaktan yorgun olan insanlar, vadedilen topraklara ulaşabileceklerinden şüphelenmeye başladılar. Tanrı, **Sina Dağı**'nda Musa'yı yanına çağırarak ona iki taş levha üzerine yazılı olan **on emri** verdi.

Sina Dağı

*Peygamber - Tanrı'nın buyruklarını bildiren ve onun adına konuşan insan.

Musa, Eski Ahit'te en büyük peygamberdir o seçilmiş halkın lideri ve kurtarıcısıdır.

*İsrail halkı çölde 40 yıl yolculuk yapmıştır.

Musa'yla antlaşma

Tanrı, İsrailoğullarının müttefiği oldu ve onlara yardımcı edecekti. Bu iyiliğin karşısında onlar Tanrı'nın emirlerine uymalıydılar. Yahudiler, iki taş levha üzerine yazılmış olan emirleri altın sandıkta korurlar. Bu antlaşma sandığını Yahudiler tüm çöl yolculuğu boyunca taşıdılar. Bu yüzden bu antlaşma sandığının Yahudiler için özel bir önemi vardır.

Daha fazla öğren:

„Tanrı'nın On Emri“ adlı çizgi filmi seyredin. Filmde anılan çöllerin bulunduğu yeri, büyüklüğü, günümüzde yaşamı vb. hakkında bilgi edin!

Düşünelim ve tartışalım:

1. Ne düşünüyorsun, İsraililer çölde ne gibi sorunlarla karşılaştılar?
2. Musa'nın anıldığı çeşitli edebiyat metinlerini ve sanat eserlerini (Makedonca, Türkçe ve Resim Sanatı dersini veren öğretmenlerin yardımıyla) bul ve bunlar hakkında konuş.
3. Musa'yı gösteren bir sanat eserini analiz et. Sanatçıların onu nasıl gösterdiğine dair yazı yaz.
4. Sana göre neden Musa'nın kişiliği sanat için ilginçtir?
5. Musa'nın hayatını ve bazı özelliklerini kısaca anlat.
6. Yahudilerin tarihiyle ilgili bazı isimleri hatırlıyor musun?

YAHUDİLERİN KUTSAL KİTABI

Hristiyanlar, Eski Ahit kutsal kitabını İncil olarak adlandırırlar. Yahudiler için bu kutsal kitap **-Tanah**'tır. Yahudi halkının tarihi bu kitapta yazılmıştır. Bu kitabın en önemli bölümü Tevrat'tır ve bu İncil'in ilk beş kitabını oluşturur. Bu bölüm, yasaları içerir. Bu yasalar arasında, Yahve'nin (Tanrı'nın) Musa'ya verdiği On Emir de vardır.

Tevrat

İbranice Tevrat olarak adlandırılan bu bölümden, Tanrı'nın yaptıklarını ve emirlerini öğreniyoruz.

Tevrat hukuku, Tanah kutsal kitabının bir kısmıdır (İbranice yazılan İncil'in ilk beş kitabıdır). Yahudi inancının temelidir ve ona **Musa'nın beş kitabı** da denir. Yahudiler Tevrat'ı günlük yaşamları için bir kılavuz olarak kullandılar. Tevrat'tan alınan kopyalar kağıt rulolarda (tomarlarda) elle yazılmışlardır.

Tevrat, Tanrı tarafından Sina Dağı'nda Musa'ya indirildiğine inanılan beş kitabı içerir: 1. Yaratılış (Tekvin); 2. Çıkış (Mısır'dan Çıkış); 3. Levililer; 4. Sayılar (Çölde Sayım); 5. Yasa'nın Tekrarı (Tesniye).

Yaratılış - dünyanın ve insanın yaratılışını anlatır.

Çıkış - Yahudi halkının Musa önderliğinde Mısır'dan çıkışını anlatır.

Levililer, Tanrı'nın Musa'ya Sina Dağı'nda indirdiği yasalar kitabıdır.

Sayılar – Göç eden İsrail halkının Kenan Ülkesi'ne giderken, Sina Çölü'nde 40 yıl dolaşip nasıl hayatta kaldığını anlatır. Adını halka yapılan iki sayımdan (Yahudi halkının sayımı) alır.

Yasa'nın Tekrarı - ana konu Tanrı'nın insanları kurtarması ve kutsamasıdır.

Yahudilikte müminler için bir diğer önemli kitap da Talmud'dur. Bu kitap, yasaların içerikleri ve uyulması konusundaki hahamların düşünce ve yorumlarını içerir.

Talmud'dan bir sayfanın görüntüsü

Eski Yahudi dua kitabı

Tanah kutsal kitabı, 24 kitabı içerir. Üç ana kısma ayrılır: Tevrat (ya da Musa'nın Beş Kitabı), Peygamberler ve Yazılar.

Tevrat okuyan çocuk

Düşünelim ve tartışalım:

1. Yahudilerin kutsal kitabı hangisidir?
2. Tevrat'ın diğer adı nedir?
3. Tevrat kaç kitaptan oluşmuştur?

Daha fazla öğren:

Tomar şeklindeki Tevrat, çok kutsal sayıldığı için elle dokunulmaz. Bu nedenle, Yad denilen işaret değneği kullanılır.

Hatırlayın:

Tevrat hukuku, Yahudi inancının temelini oluşturur ve beş kitaptan oluşmuştur. Musa'nın Beş Kitabı olarak da bilinir.

TANRININ KANUNU - DEKALOG (ON EMİR)

Dekalog – Tanrı'nın On Emri'ne verilen ikinci isimdir. Tivratta bulunur ve insan hayatı için verilen on öğütü temsil eder. İncil hikâyesine göre Yahve, Sina Dağı'nda Musa'ya bu on emri indirmiştir. Bunlar iki taş levha üzerine yazılıydı.

Makedonya yasalarını içeren herhangi bir kitap için duydunuz mu? Örneğin, Makedonya'nın Anayasası? Orada insanların birlik içinde yaşamasını düzenleyen normlar ve kurallar vardır. Tivrat'ta da (Eski Ahit'in bir bölümü), yaşam için yasalar ve kurallar vardır. İncil'e göre, en önemli yasanın temeli, Tanrı ve halk arasında sağlanan dostluğun (antlaşmanın) sonucu olarak sağlanmıştır. Bu yasa Dekalog ya da Tanrı'nın On Emri olarak bilinir.

Hadi şimdi bu taş levhalar üzerinde kaç emrin yazıldığını birlikte öğrenelim!

Bu on emir nedir?

Başkalarına saygı göstermek için önemli olan sizin on emrinizi söyleyin!

Tanrı Yahve, Sina Dağı'nda Musa'ya şu emirleri verdi:

1. Ben, köle durumunda olduğum Mısır'dan seni kurtaracak olan tanrı Yahve'yim. Benden başka ilahların (tanrıların) olmayacak.
2. Kendin için oyma put, yukarıda göklerde olanların veya aşağıda yerde olanların, veya yerin altında sularda olanların görüntülerini yapmayacaksın, onlara eğilmeyeceksin ve onlara ibadet etmeyeceksin.
3. Tanrı Yahve'nin ismini boş yere ağza almayacaksın.
4. Cumartesi gününü (Şabat günü) kutlamak için onu hatırlında tutacaksın. Altı gün işleyeceksin ve bütün işini yapacaksın, fakat yedinci günü Tanrı Yahve'ye adayacaksın.

** Dekalog - Tanrı'nın On Emri (öğütü)

Musa iki taş levhasını kabul ediyor

5. Dünyada uzun yaşamın olması için, babana ve annene hürmet edeceksin.
6. Katletmeyeceksin.
7. Zina etmeyeceksin.
8. Çalmayacaksın.
9. Komşuna karşı yalan şahadet etmeyeceksin.
10. Başkasının hiçbir şeyine göz dikmeyeceksin.

Tanrı emirlerinin yazılmış olduğu iki taş levhasını elinde tutan Musa'nın görüntüsü.

Daha fazla öğren

Sizin için önemli olan on emir yazınız.

* Yasalar ve kurallar olmadan hayatımız nasıl olurdu?

Düşünelim ve tartışalım :

1. Bu on emir arasında, önceden söylediğin herhangi bir emir var mıdır?
2. Günümüzün insanı bu on emre uygun bir şekilde yaşıyor mu?
3. Tanrı'nın on emrinin, adalet ve barış içinde nasıl yaşayacağımızı gösterdiklerini söyleyebiliriz. Açıkla.
4. Bu emirlerden hangisini daha önemli buluyorsun?
5. Bir emri daha geniş bir şekilde açıkla ve bu konuda tartış.

Unutma:

On Emir'in bazılarını kanunlarda görürüz. Bunlara uyulmakla, insanın toplumda yaşamı karşılıklı saygı ve adalet içinde geçer.

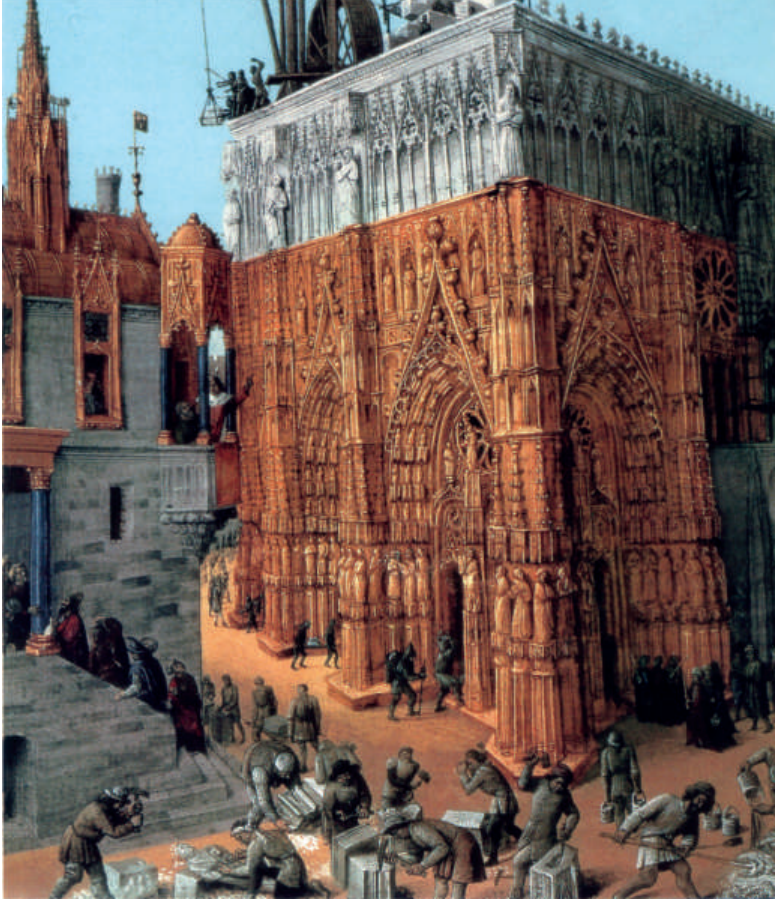
Ağlama Duvarı önünde birçok Yahudi mümini toplanır

AĞLAMA DUVARI

İnternet web sitelerinde, İsrail’de eski bir şehir olan Kudüs’ü ziyaret edersek, orada bir duvarı göreceksiniz. Bu duvarın çatlaklarında kıvrılmış kağıt parçalarını bırakan birçok insanı göreceğiz. Bu küçük kağıtlar üzerinde insanların istekleri ve duaları yazılmıştır. İnsanlar, Tanrı’nın bir gün bu istekleri yerine getireceğini umut ederler.

Kudüs veya **Süleyman (Solomon) tapınağı**, Yahudilikte özel bir öneme sahiptir. Bu tapınağın, Yahudi halkının yüzyıllarca yaşadığı acının kanıtıdır. Tapınakta, Tanrı ve halkın arasında antlaşma ya da dostluğu ifade eden sandığın bulunduğu yer, en kutsal yer olarak sayılır. İlk Yahudi tapınağını kral Süleyman (Solomon) inşa ettirdi. İlk tapınağın yıkılmasından sonra, ikinci tapınak MÖ 515 yılında bitirildi. Bu tapınağı Roma askeri komutanı Pompey MÖ 63 yılında yıktırmıştır. Üçüncü, en görkemli tapınağı, MÖ 9 yılda kral Hirodes (Herod) inşa ettirdi. Bu tapınak 70 yılında Yahudi isyanı sırasında Roma idaresinin emriyle bir kez daha yıkıldı. O zamandan beri günümüze kadar Yahudiler bu tapınağı yeniden yaptırmadılar. Bu tapınaktan sadece batı duvarı kaldı ve buna daha sonra Ağlama Duvarı denildi. Ağlama duvarı, tapınaktan kalan tek yapıdır.

Kudüs tapınağı Süleyman tarafından yaptırıldı, oysa Nebukadnezar (Nabukodonozor) tarafından yıkıldı. Babil'den dönen Yahudilerin onardığı tapınak, 70 yılında Titus tarafından yerle bir edildi. Bu kutsal yerin son tanıklığını Ağlama Duvarı yapar. Resimde, XV. yy'dan kalma bir oymaya göre tapınağın inşaat görüntüsü verilmiştir.

Hatırla:

Kudüs'te yapılan Hirodes'in tapınağı 70 yılında Romalılar tarafından yerle bir edildi. Bugüne kadar tapınağın sadece batı duvarı korunmuştur.

Düşün ve tartış:

Ağlama duvarı nerede bulunur?
İlk Yahudi tapınağını kim inşa ettirdi?
Sinagog bir tapınak mıdır?
Ağlama duvarının diğer adı nedir?

Daha fazla öğren:

Kudüs Osmanlı egemenliği altına geçince, Sultan I. Süleyman'ın (Kanuni Sultan Süleyman'ın) Yahudilere karşı iyi bir tutumu vardı. O, bugün bile görülebilen kalenin bir duvarını yaptırdı. Efsaneye göre, Kanuni Sultan Süleyman tapınağın tüm diğer kalıntılarını da bulma girişiminde bulundu. İslâm dinine göre de, bu yer kutsaldır. Yahudiler için var olan tek kutsal tapınaktır, çünkü onlar sinagogu tapınak olarak tanımazlar. Onların inanışlarına göre Tanrı, tam bu yerde onların dileklerini doğrudan alır.

Ağlama duvarının veya tapınağın fotoğraflarını bulun ve poster yapınız.

YAHUDİLİKTE SEMBOLLER VE DUA

Yahudiliğin sembolleri hangileridir?

Yahudi müminleri nasıl dua ederler?

Davud'un yıldızı (Davudun kalkanı) Yahudi halkının sembolü veya amblemi olarak kabul edilir.

Menora nedir?

Yahudilikte en eski sembollerden biridir. Menora yedi kollu şamdandır. Menora, barışı simgeleyen iki zeytin dalı ile birlikte bugün İsrail'in armasında bulunmaktadır. Bu şamdan Musa'nın Sina Dağı'nda gördüğü yanan çalıyı temsil etmektedir.

Mezua nedir?

Mezua, Yahudilerde evlerin kapıları üzerinde bulunur. O küçük bir kutudur ve içinde Eski Ahit'ten bir alıntıyı içerir. İbranice buna şema denir. Bu, Tanrı için yapılması gereken dini görevleri hatırlatır.

Yedi kollu şamdana menora denir. Bu önemli bir Yahudi sembolüdür.

Yedi kollu şamdan menora, İsrail'in dini ve siyasi bir simgesi olarak, hayat ağacını temsil eder.

Sinagogun iç görünümü

Yahudiler nerede dua ederler?

Yahudilerin toplu halde dua ettikleri yere sinagog denir. Sinagoglar sadece dua için değil; öğrenme, kutlama ve sosyalleşme için de kullanılır. Dua genelde Tevrat'ın ve duaların okunmasından oluşur ve daha çok haham denen öğretmenin rehberliğinde yapılır.

Sinagogun en önde gelen özelliği, doğu duvarı tarafında koyulan kutsal sandıktır. Bu sandık, ön tarafıyla Kudüs'e doğru çevrilidir. Sandıkta, parşömen üzerine Tevrat'tan İbranice yazılmış bölümler bulunur. Bunlar kadife ve ipekle örtülüdür. Sandığın önünde sürekli yanan lamba vardır.

Sinagoglarda genellikle erkekler ve kadınlar ayrı oturmaktadır. Erkekler başlarını kipa denen küçük takelerle örterler. Yahudilerde ruhani lidere haham (rabbi) denir. Yahudiler belirli zamanlarda dua ederler: sabah, öğleden sonra ve akşam. Yahudiler sinagogdan başka, evde de dua edebilirler. Her yetişkin Yahudi „Duy, Ey İsrail“ („Şema Yisrael“ veya „Şema“)! duasını her gün söylemek zorundadır.

Sinagog

Haham – Yahudilerde dini öğretmen ve Tevrat yorumcusudur.

Sandık, Tanrı ve Yahudilerin arasında yapılan antlaşmayı temsil eder, çünkü eskiden içinde Tanrı'nın On Emri'ni içeren iki taş levhası korunurdu.

Antlaşma sandığı

Haham

Yahudiler için haftanın hangi günü en önemlidir?

Haftanın en önemli günü Cumartesi (Şabat ya da Sabat) günüdür, çünkü o gün hem dinlenirler hem de Tanrı'ya olan bağlılıklarını gösterirler. Dinlenme günü ne zaman başlar ve ne zaman biter? Yahudi kutsal günü, diğer sözlerle Cumartesi günü, Cuma günü güneşin batmasıyla başlar ve Cumartesi günü güneşin batışına kadar devam eder. O gün Yahudiler çalışmazlar.

Yahudiler ne giyerler?

Dindar Yahudiler başlarında Kipa (yuvarlak takke) taşırlar. Tanrı'nın yasalarını her zaman ve her yerde takip etmeleri niyetiyle Kipayı her zaman taşımaktadırlar.

Şabat günü Yahudi bir ailede neler yapılır?

Yahudi aile birlikte kahvaltı eder. Hall dedikleri ekmeği yerler. Cumartesi günü, Yahudiler sinagogda genelde hahamın yürüttüğü dini ayine katılırlar.

Yahudiler Tanrı'ya olan saygılarından dolayı evde veya sinagogda, dua sırasında başlarını kipa denen takke ile örterler.

Tallit (dua şalı)

Dindar Yahudiler dua etmeye başlamazdan önce sık sık tallit takarlar. Tallitin püskülleri onlara Tevrat'ın pek çok emrini hatırlatır.

Tefilin (uzun deri kemeri olan küçük deri kutucuğuk). Sol kol veya alında taşınır. Kutucuğun içinde kutsal kitaptan alıntılar vardır. Tefilin sol elde bulunmasının önemi vardır: kalbe yakın olduğu için, Tanrı yasalarını tüm yüreklilikle hatırlatır. Alında taşınan tefilin de Yahudileri Tevrat'ın öğretilerine hatırlatır. Tefilin dua sırasında evde veya sinagogda takılır.

Kaşer veya koşer besin nedir?

Musevilik dinine göre, yenilmesi ve kullanılmasında dine bir sakınca bulunmayan helal ürünlerdir. Buna göre, sütü ve etli ürünler karıştırılmaz. Domuz eti ve midye yemezler.

Daha fazla öğren:

Sinagogun fotoğraflarını veya çizimlerini bulun ve bunun iç ve dış kısımlarını yorumlayın.

Düşün, cevapla ve çiz:

1. Museviliğin sembollerini çiz ve her birinin ne anlama geldiğini açıkla.
2. Hangi semboller bugün İsrail bayrağında bulunur?
3. Bugün hangi yer Yahudilerin toplanma yeri rolündedir?
4. Yahudilerin din hocasına ne denir?
5. Senin için sembolik olan nesneyi sınıfa göster (bu eski fotoğraf, takı, saç, giyim vb. olabilir). Bunların maddi değeri olmasa da sizin için manevi değeri olduğunu gösterin. Örneğin: tatilden aldığınız hatıra nesne size ziyaret ettiğiniz yeri hatırlatır.

Yahudilerin, günlük yaşam açısından geleneklerini araştır.

Hatırla:

Sinagog, meclis ya da belediye fonksiyonuyla, Yahudi cemaatini toplamak için hizmet vermektedir. Burada ibadetler ve haham yönetiminde Tevrat'ın yorumu yapılır. Her sinagogda Davud'un yıldızı, Menora, Tevrat ve sandık vardır.

Düşünelim ve tartışalım:

1. Yahudiler haftanın hangi gününü Tanrı'ya adarlar?
2. Yahudilerin dua ederken kullandıkları birkaç nesneyi sayınız.

MUSEVİ BAYRAMLARI

En önemli Musevi bayramları hangileridir?

Pesah Bayramı (Hamursuz Bayramı), Yahudilerin Mısır'daki kölelikten kurtuluşunun anısına her yıl kutlanır. Bu bayramda geleneksel yemekler yenilir, şarkılar söylenir ve farklı adetler anlatılır. Bu sekiz gün sürer.

Şavuot Bayramı, Pesah bayramından 50 gün sonra kutlanır. Bu bayram, Sina'da sağlanan antlaşmanın ve Tevrat'ın (on emrin) indirilmesinin kutlandığı bayramdır.

Roşaşana, Yahudilerde yılbaşı bayramıdır. Bu Eylül veya ekimde kutlanır. Sebebi de, ilk sonbahar yağmurlarından toprağın yeşermesidir. O gün bala batırılan elma hediye edilir ve „Yeni yılınız kutlu olsun“ anlamında „Şana Tova“ sözleri söylenir. Yahudiler zamanı dünyanın yaratılışından itibaren sayarlar. Bu onlar için MÖ 3760 yılıdır. Yılları sayarsak, aslında 2009 yılının Yahudi takviminde 5769 yılı olduğunu görürüz.

Yom Kipur, kefaret günüdür. Roşaşana'dan on gün sonra kutlanır. O gün oruç tutulur ve dua edilir. 24 saat süren bu oruç süresinde hiçbir şey yenilmez ve içilmez. MS 70 yılında Kudüs'teki Süleyman tapınağının yıkılmasından dolayı, yas günü de sayılır.

Hanuka, ışık bayramı olarak sekiz gün sürer ve her gün menora şamdanının bir kolu yakılır. Bu bayram Yahudileri bağımsızlık zaferine hatırlatır.

Purim, mutlu ve bağışların yapıldığı bir bayramdır. İnsanlar o gün kostümlerini giyerler, hediyeler verirler, bundan da en çok çocuklar mutlu olurlar.

Roşaşana bayramında yeni yıl kutlanır. Şofar enstrümanı, insanların daha iyi bir hayat yürütmeleri yönünde uyanmaları için çalınır.

Sukot bayramı sonbaharda kutlanır. Bununla Mısır'dan çıktıktan sonra çölde Yahudilerin kurduğu ilk barınak şekilleri kutlanır. Palmiye, söğüt, mersin ağacı dalları ve sitron denen bu dört bitki bu bayramın simgesi olarak kullanılır.

Roşaşana kutlamasından görüntü

Sukot, yaz aylarında kutlanan ve bir hafta kadar süren bir bayramdır. Bu bayram Yahudileri, Mısır'dan vadedilmiş topraklara giderken 40 yıl çöldeki geçen yaşamlarını anımsatmaktadır. Bu bayram için yeşil bitkilerle kaplanmış kulübeler yapılır. Bu kulübelerde oturur ve kutlarlar.

Şevat, Hanuka'dan sonra gelen bayramdır. O gün, İsrail çevrecileri ve „ağacın doğum günü“ olarak kutlanır.

Düşünelim ve tartışalım:

1. Yahudilikten bazı bayramları anlat?
2. Şabat (Cumartesi) bayramını anlat?
3. Yahudi yeni yılını Hristiyan yeni yılıyla karşılaştırınız.
4. Kısaca yeni yıl ve af bayramlarını anlatınız.
5. Hristiyan yeni yılı 2009 ise, Yahudilerin yeni yılı hangisidir?

Daha fazla öğren:

Yahudi takviminin, Hristiyan takvimiyle aynı olup olmadığını araştır.

Yahudiler „salem“ sözüyle selamlaşırlar. Bu sözün anlamı şudur: iyi gün, görüşmek üzere ve „barış seninle olsun“.

HRİSTİYANLIK

Yeni Ahit'te verilen bilgilere göre, Hristiyanlık tek tanrılı bir dindir ve İsa Mesih'in hayatına, öğretisine ve eserlerine dayanır.

Filistin'de birinci yüz yılda kurulmuştur. Bugün Filistin'in daha büyük bölümü İsrail olarak bilinir. İsa'nın zamanında bu toprak Roma idaresi altında Yahudilerin çoğunlukta yaşadığı bir topraktı. Bu din, bu topraklarda 2009 yıl önce yaşayan İsa Mesih'in öğretisine dayanır. İsa bir Yahudi olarak doğdu ve büyüdü ve bu yüzden sıradan Yahudiler arasında birçok takipçisi oldu. Fakat dini otoriteler onun yeni öğretisinden şüphelenerek onun yakalamak ve öldürmek için komplo yaptılar. İsa'nın ölümünden sonra yüz yıllar içerisinde takipçileri onun öğretisini tüm dünyaya yaydılar. Hristiyanlık, Yahudi dünyasının gizli bir köşesinde belirdi. Başlangıçta bu dinin öğretisi çok yavaş yayıldı, çünkü Yahudi halkı ve Roma İmparatorluğu onu tanımayıp kınadı. Buna rağmen zamanla dünya çapında bir din olarak yayıldı. İsa'nın ölümünden sonra takipçileri tarafından yazılmış olan birçok kitap Yeni Ahit olarak adlandırıldı. Bunlar, Eski Ahit'le birlikte Hristiyanlığın İncil'ini oluştururlar. İncil, İsa'nın tüm öğretilerini ve tüm Hristiyanların hayatlarını nasıl yaşamaları gerektiğine dair bilgiler içerir. 2,2 milyar mensubuyla dünyanın en çok mensubu olan din olarak sayılır.

Hristiyanlar kimlerdir?

Hristiyanlar, İsa'nın öğretilerini takip edenlerdir.

Hristiyanlar, İsa'nın Tanrı'nın oğlu olduğuna inanır ve onun öğretisini takip ederler. Dahası Hristiyanlar, İsa Mesih'in ölümlerden dirildiğine inanırlar.

Hristiyanlığın kurucusu kimdir?

„Yaklaşık olarak otuz yılında çarmıha gerilen İsa Mesih, Hristiyanlığın kurucusudur.“

Başlangıç yeri	İsrail
Kurucusu	Nasıralı İsa
Kutsal kitap İncil	Eski ve Yeni Ahit
Kutsal yapılar	kilise, katedral, şapeller
Kutsal yerler	Kudüs, Beytullahim, Nasıra
Önemli bayramlar	Paskalya, Noel

Merkezi inanç

İncil'e göre Hristiyanlıkta temel figür İsa Mesih'tir. Hristiyanlar, İsa'nın Mesih veya „kurtarıcı“ olduğuna inanırlar. İsa'nın, insan ırkını tüm acılardan kurtarmak ve adil bir hayat kurmak için dünyaya geldiğine inanılır. Hristiyanlar, onun yeryüzünde insan olarak yaşamasına rağmen Tanrı'nın oğlu ve bu yüzden ilahi olduğuna inanırlar. Hristiyanlar sonsuz ve ebedi olduğunu düşündükleri tek bir tanrıya inanırlar. Onlar Tanrı'nın bir olduğuna, ancak üç kişiliğiyle ortaya çıktığına inanırlar: Baba, Oğul ve Kutsal Ruh. Buna Kutsal Üçlük (Üçleme; Teslis) denir. Bu kutsal üçlük aslında şuna dayanır: Baba dünyaya insan halini alan oğlunu gönderdi. Tanrı'nın oğlu olarak, dünyada sevgi ve arkadaşlık hakkında bilgi edinmek için gönderildi. İsa'nın aynı zamanda bir Tanrı olduğu bilinmesi gerekir. Yeryüzüne insanlığı kurtarmak için gelmiştir. Hristiyanlıkta, Tanrı her şeye kadirdir, göklerde ve yeryüzünde var olan her şeye hükmeder.

İsa Mesih, Beytullahim kasabasında doğdu. Ülke içinde seyahati sırasında insanlara Tanrı hakkında konuştu. Hastalara şifa verdi. Öğretisini yayabilmek için on iki seçilmiş kişiyi yardımcı olarak aldı. Bunlar zamanla onun dostları ve onun öğretisine yardımcı oldular. İsa'nın öğretisi, o dönemde hükmeden Romalılar tarafından sık sık yargılandı. Öğretisi yüzünden ona bir öğrencisi ihanet etti. İsa yargılandı, suçlu ilan edildi ve çarmıha gerildi.

Daha fazla öğren:

İmparator I. Konstantin 4 yy başlangıcında, daha doğrusu 313 yılında Hristiyanlığı resmi bir din olarak tanıdı. Fotoğraflar kullanarak bu konuda poster yap.

Düşün ve tartış:

Hristiyanlığın kurucusu kimdir?
Neden takipçilerine Hristiyanlar denir?

Hatırla:

Hristiyanlık üyesi en çok olan bir dindir. Dünyanın toplam nüfusunun % 35'i bu dini takip etmektedir. Bu dini destekleyenler her kıtada vardır. Bugün insanların çoğu tek tanrılı inançlara sahiptir.

BEYTÜLLAHİM ÜZERİNDEKİ YILDIZ

Hristiyan Kutsal kitabına göre Tanrı, Cebrail melek aracılığıyla Meryem'e İsa'nın annesi olacağını müjdelemiştir.

Meryem ve eşi Yusuf, Roma imparatoru Augustus'un hükümdarlığı döneminde uygulanan nüfus sayımına katılmak için gittikleri Beytullahim şehrinde dünyaya geldi. Şehir çok kalabalık olduğu için bir yerleşme yeri bulamadılar ve bu yüzden İsa bir mütevazi ambarda (mağarada) doğdu. Kutsal kitapta verilen bilgilere göre çoban ve bilgili kişiler bu yeni doğan bebeğin ziyaretine geldiler. İsa, Nasıra'da büyüdü ve muhtemelen babası gibi bir marangoz olmak için eğitildi. Onun doğum yılı, bizim tarih çağımızın başlangıcı kabul edilir. Nasıra'da annesi Meryem ve babası Yusuf ile birlikte bir Yahudi ailesi içinde büyüdü. Bu yüzden o İncil'de, Nasıralı İsa olarak geçer.

Beytullahim (Vitleem) çevresindeki tepelerde, İsa'nın doğduğu gecede, sürüleri koruyan çobanlar gökyüzünde güçlü bir parlaklık fark ettiler. Gökyüzünde beliren melek şu haberi verdi: bu gün Beytullahim şehrinin mağarasında (ambarında) giysilerle sarılı ve yemlik içinde dünyanın „kurtarıcısı“ doğdu. Gökte ışığı gören insanlar meleğin sözlerine inanmak için Beytullahim'de bulunan mağaraya doğru yürüdüler ve burada gerçekten bebek İsa'yı gördüler. Hemen Kudüs'e, kurtarıcının doğum haberini iletmek için gittiler. Bunu duyan Yahudiye kralı Herod hemen **üç bilge** adamını yanına çağırdı ve onlardan çocuğu bulmalarını istedi. Kral, çocuğun nerede olduğunu ve ona bir kral gibi saygı göstermek istediğini söyler. Kral Herod'un aslında amacı İsa'yı öldürmekti, çünkü kendi yerini almasından korkuyordu. **Üç bilge** Beytullahim yıldızını takip ederek İsa'nın doğduğu yere vardılar. Oraya vardıklarında çocuğa saygı duruşunda bulundular ve krallara layık olan altın hediyeler verdiler. Bunlardan hiçbiri kral Herod'a geri dönmedi.

Cebrail melek, Meryem'e İsa'nın annesi olacağını duyuruyor

„ Çoban ve zengin insanlar, İsa'yı görmek ve onun doğum haberine sevinmek için geldiler. Kral Herod o kadar çok bencildi ki bu habere sevinmedi. Tanrı'nın yönetiminde, Yusuf'un ve bilgili insanların itaat etmesiyle, İsa'nın hayatı kurtarıldı.“

Kral Herod, gönderdiği bilgelere ona ihanet ettiğini öğrendi ve bu yüzden tüm erkek çocukların öldürülmesini emretti. Bundan önce bir melek Yusuf'u, İsa'yı ve annesi Meryem'i, Herod'un zarar veremeyeceği bir yere sığınmaları için uyardı. Melek, çölde uzun ve çileli bir yolculuktan sonra onları Mısır'a götürdü. Kral Herod öldükten sonra, Celile (Galilee) bölgesindeki Nasıra'ya geri dönerler.

Üç bilge kişi, İsa'ya hediyeler veriyor

Yusuf, Meryem ve İsa'nın Mısır'a giderken görüntüsü

Daha fazla öğren:

İsa'nın zamanında kadın ve çocukların durumu hakkında daha fazla bilgi edin.

En yakın bir kiliseye git ve İsa'nın doğumuyla ilgili duvarda herhangi bir resmin olup olmadığını araştır.

En beğendiğin resmi anlat ve çiz.

Düşün ve tartış:

1. Kim Meryem'e bir oğlu olacağını müjdeledi?
2. İsa nerede doğdu?
3. İncil hikâyesine göre, üç bilge kişi neden Beytullahim'e gittiler?
4. İsa'nın gerçek varlığı hakkında düşün. Diğer tarihi kişilerden farkı nedir?

HAVARİLER

Mısır'a dönüşünden, Ürdün nehrinde Vaftizci Yahya tarafından vaftiz edilmesine kadar İsa Mesih'in hayatıyla ilgili neredeyse hiçbir bilgi yoktur. Büyük ihtimalle, ayrıntılı olarak Tevrat'ı okumuştur. İsa 30 yaşında vaftiz edildi ve bundan sonra tek başına 40 gün çölde nefisini deneyerek başarıyla hayatta kaldı. Bu sabır ve tahammül denemelerinden sonra, kurtarıcı faaliyetlerine başladı. Halkın toplandığı sokaklarda ve meydanlarda yeni bir öğretiyi vaaz etmeye başladı. Yeni öğretisini vaaz etmeye başladığı andan itibaren onun yanında öğrencileri, yani havarileri vardı.

Havariler kimlerdi?

İsa Mesih'in öğüt ve inançlarını yayma işleriyle görevlendirdiği on iki yardımcısı ve öğrencisinden her biridir. Onlar Hristiyanlığın öğrencileri ve öğretmenleridir. Onlar ilk misyonerlerdir. Tarih boyunca bunların sayısı giderek arttı. İsa, öğretisini yaymak görevini havarilerine bıraktı.

Valensiya Katedrali - Havarilerin Heykelleri

*Misyonerler (vekiler) – Hristiyanlığı yayanlardır.

* İncil - iyi haber.

• Neden 12 Havari?

Bu sayı, Tanrı'nın seçtiği milletten ve Yakup soyundan gelen İsraili kabilelerin sayısıdır.

İsraili havariler İsa'nın sözlerini kayıtlayan ilk öğrencilerdir. İncil (iyi haber) bunlara göre adlandırılmıştır:

- Havari Petrus
- Havari Andreas
- Havari Büyük Yakup
- Havari John
- Havari Filipus
- Havari Bartalmay
- Havari Tomas
- Havari Matta
- Havari Küçük Yakup
- Havari Taday
- Havari Simun
- Havari Yehuda

İsa Mesih'in arkadaşları (havarileri), Batı Asya'da ve Roma İmparatorluğu'nun diğer kısımlarında seyahat ederken onun öğretisini de yaydılar. Ayrıca onlar, Hz. İsa çarmıha gerildiği zaman esasta ona inanan herkes için kendini feda ettiğini anlattılar. Bazen havarilerin geldiği bir şehirde, insanlar onları dikkatle dinler ve Hristiyan (İsa Mesih'in takipçileri) olurlardı. Bazen de insanlar bunların fikirlerini kabul etmeyip onları şehirden dışlardılar. Hristiyanlığı kabul eden Saul adında bir Yahudi daha sonra Pavlus olarak adlandırıldı. Pavlus; bugünkü Makedonya, Yunanistan, Türkiye, Şam ve Suriye gibi gittiği her yerde Hristiyanlık üzerine vaaz etti. Yahudi olmayan insanlara, Hristiyanlığı yayma çalışmaları esasta yaptığı bir yeniliktir. Pavlus, insanlara İsa Mesih'i anlattı. İsa Mesih'in insanlardan beklentileri şunlardı: insanların iyi davranmaları, yalan söylememeleri ve ticaretle uğraşanların çalmamaları veya aldatmamaları. Pavlus, bunların arasında sevginin en önemli olduğunu söylerdi.

Daha fazla öğren:

Havari Pavlus ya da diğer havariler hakkında daha fazla bilgi öğrenin. Bunların isimlerine göre adlandırılan kiliseleri araştır.

Düşün ve tartış:

1. Havarilerin rolü nedir?
2. İsa Mesih'in ilk öğrencilerinin sayısı ne kadardı?
3. Havarilerden kaçını say?
4. Neden Yahudiler Saul'u (Pavlus'u) yakalamak isterler?
5. Pavlus on iki havariden biri miydi?
6. Mesih'in öğretisinin evrensel değerleri nelerdir?

Hatırla:

Havariler, Hristiyanlığı (İncil'i) yayan ve İsa Mesih'in ilk öğrencileridir.

DAĞ VAAZI

Dağ vaazı

Hiçbir vaaz, Dağ Vaazı kadar güçlü bir yankı yapmadı. Vaazın başlangıcında İsa Mesih, tüm aşağılanmış ve bundan rahatsız olanları, dünyanın nefret ettiği, reddettiği, aşağıladığı, yoksul, ruhsal yönden çökmüş, ezilmiş, üzgün, ağlamış ve adalete susamış olanları, saf kalpli olanları ve yanlış yere suçlananları kutlamış. Bundan sonra Eski ve Yeni Ahit arasındaki bağlantı hakkında konuşarak şunları söylemiş: „Düşünmeyin ki ben yasaları ya da peygamberleri yok etmeğe geldim; tam tersine, bu Hukuk’u doğru bir şekilde yerine getirmek için burdayım“, - Matta, 5. kitap.

İsa Mesih, „göze göz, dişe diş“ olan eski vasiyet intikam şekli yerine şunları vaaz eder: „Kendi düşmanlarınızı seviniz, size lanetleyenlere hayır dua verin, sizden nefret edenlere iyi şeyler yapınız ve sizden intikam almak isteyen takipçileriniz için Tanrı’ya dua ediniz.“ O, barışseverlik ve bağışlama konusunda büyük adımlar attı. İsa Mesih insanlara birbirlerine dikatli olmalarını ve Tanrı’ya inanmalarını öğretti. O, Yahudilerin inandıkları her şeyi ortadan kaldırmak için gelmediğini, aksine, kendisinin de Eski Ahit’in Tanrı’nın bir sözü olduğuna inandığını ve onun yerine getirilmesi için orada olduğunu vaaz etti.

Öğretisinin büyük bir bölümü öyküler aracılığıyla verildi. İsa Mesih, insanları örneklerle öğretiyordu.

Daha fazla öğren:

- Onun öğretisini anlamaya çalış ve bu konuşmayı oku.
- Kayıp oğul alegorisini okuyun.

Yeni Ahit’te, İsa Mesih’in söylediği ve insanın günlük yaşamı için önemli olan sözler görebiliriz. İncil’de, ahlaki öğüt veren hikâyeleri bulunuz, beğendiğiniz veya önemli saydığınız sözleri veya öğütleri işaret ediniz. Bu öğütler sizin yaşamınıza yardımcı olabilir mi? Hangi yaşam durumlarında olabilir?

Düşün ve tartış:

1. İsa Mesih yaptığı konuşmada insanlara neler söyler?
2. O zamanlarda onun sözleri yeni bir şeyi ifade eder mi?
3. İsa Mesih’in, kendi öğretisine göre yaşayıp yaşamadığı konusunda düşün.
4. İntikam arzusu insanları daha iyi veya daha kötü yapar mı?

İSA MESİH'İN MUCİZELERİ

İncil'e göre, Hz. İsa birçok mucize yaptı. Bunlar, Tanrı'nın onun aracılığıyla yeryüzünde yaratmakta olduğunu işaretledi.

İsa Mesih, vaazlarla birlikte, insanların düşünemediği şeyleri bile yaptı. Bunlar mucizeler olarak sayılır.

O döneme kadar çaresiz olduğu düşünülen hastalıkları tedavi etti. Ölüleri diriltti, cüzamlıları, körleri, dilsizleri tedavi etti, fırtınayı dindirirdi ve deniz yüzeyinde yürürdü. Balık ve ekmeğin çoğalması, İsa Mesih'in tanrısal gücünün işareti olarak kabul edilmiştir.

Hz. İsa'nın ilk mucizesi - Kenan düğünü

İsa Mesih, havarileri ile birlikte yolculuk yaparken, Tanrı'nın sözünü yayıyordu. Günün birinde İsa, Meryem ve havarileri Kenan şehrinde bir düğüne gittiler. İsa Mesih, düğünde şarap bitince orada bulunan hizmetçilere suyla dolu olan altı küp getirmelerini istedi. Hizmetçilerin başı bu küplerden içince şaşırды ve neden en iyi şarabın sonuna bırakıldığını anlamadı. Herkes, suyun şaraba dönüşmesini şaşkınlık içinde seyretti.

Kenan şehrinde sıradan bir düğünde İsa ilk mucizesini yaptı. Böylece havarilerini ona daha çok güvenmelerini teşvik etti.

Daha fazla öğren:

İsa Mesih'in diğer mucizelerini okuyun ve aranızda konuşun.

İsa, insanlara şifa verirken

Düşün ve tartış:

1. İsa Mesih'in ilk mucizesi hangisidir?
2. İsa Mesih hastaları tedavi etti mi?
3. Hz. İsa'nın mucizelerinden hangisi senin için en ilginçtir?

Unutma:

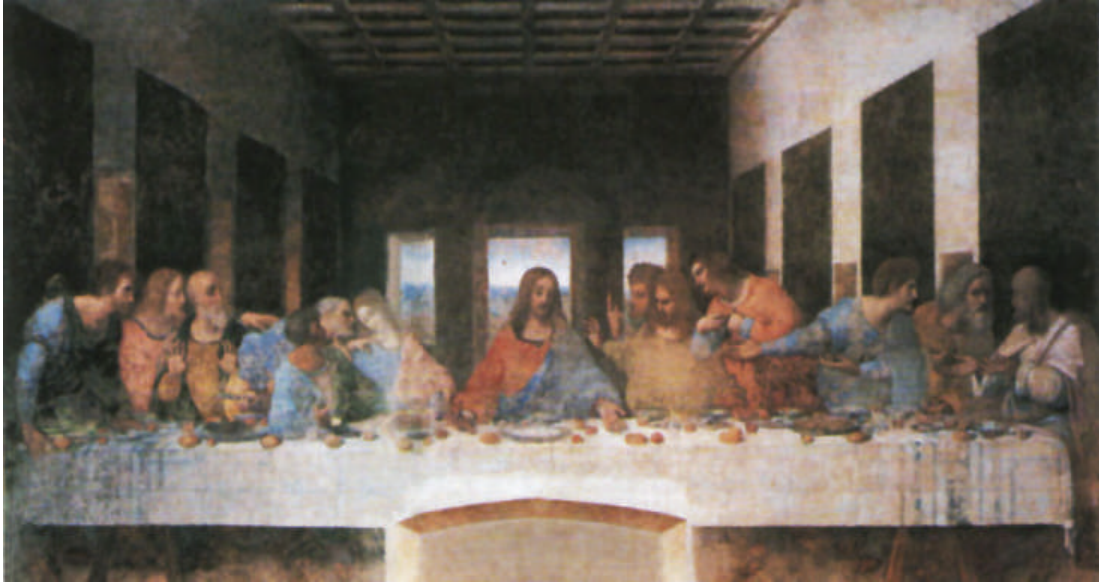
İsa Mesih'in mucizelerinin anlamı şudur: Tanrı onun aracılığıyla yeryüzünde yaratmaktaydı.

İSA MESİH'İN ÇARMIHA GERİLMESİ VE DİRİLİŞİ

Dünyada Hristiyanlar, İsa Mesih'in arkadaşlarına vermiş olduğu son akşam yemeği onuruna hâlâ toplanmaktadır.

İsa Mesih'in çarmıha gerilmesi ve dirilişi

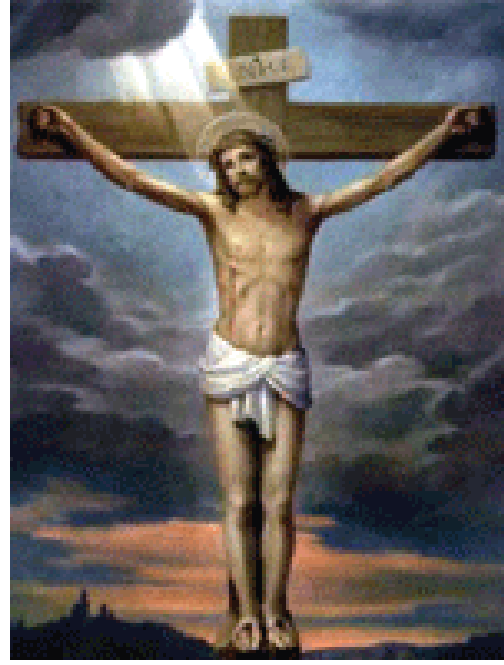
Yahudiye'nin dini liderleri, Hz. İsa'dan gelen tehlikeyi farkettiler zaman onu yakalamaya, hapsedmeye karar verirler. İsa Mesih, Roma makamlarına teslim edilmek için yalan (insanları Romalılara karşı isyan etmeleri için kışkırtmıştır) suçlamalarda bulundular. İsa Mesih öldürülmeden önce Perşembe günü havarilerini akşam yemeği için toplar. Bu toplantıda İsa bedeninin sembolü olarak ekme ve kanının bir sembolü olarak şarap ikram eder. Bu toplantıya Gizli Akşam Yemeği de denir. İsa Mesih, son akşam yemeğini yerken şöyle der: sizlerden biri beni ele verecektir. İsa Mesih, bunun Tanrı'nın bir isteği olduğunu düşünür ve dolayısıyla yemekte onu hapsedmelerine kadar kalır. İsa'nın havarilerinden biri olan Yehuda İşkariyot onu ele verir. Zeytin Dağı'nda, bir çete askeri getirerek, İsa'yı yakalattı. Ardından, Romalı hakim Pilatus'un eline teslim edilir. Pilatus, İsa'nın Golgot yerinde çarmıha gerilmesini emretti. İsa Mesih'in başına dikenli bir taç geçirilerek kral gibi giydirildi. İsa, gerildiği çarmıhı bizzat kendi taşımıştır.

Gizli Akşam Yemeği - Leonardo da Vinci

İsa Mesih çarmıha çivilenmiş ve iki hırsızla birlikte gerilmiştir. İsa Mesih büyük acılar içinde Cuma günü öğlenden sonra ölmüştür. Bundan sonra haç, Hristiyanlığın sembolü haline gelir. İsa Mesih'in cesedi bir mağaraya gömülmüştür. Kendi kehanetlerinde öngördüğü ve ölümünün üçüncü gününde dirileceği, ölümünden sonra çok konuşulmuştur. Romalılar mağara olan mezarının önüne nöbetçi bırakarak, girişini büyük bir taşla kapattılar.

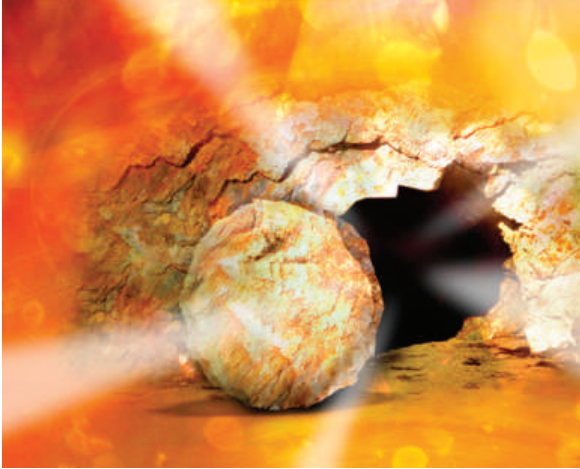
İsa Mesih'in takipçilerinden olan Mecdelli (Magdalalı) Meryem ve diğer bir kadın Pazar günü, daha doğrusu ölümünün üçüncü gününde, onun mezarını açık ve boş bulmuşlar. Haber çok çabuk Yahudi topraklarına yayıldı. İncil'e göre bu habere havariler de inanmamış. Havarilere Celile (Galile) Dağı'nda seslendikten sonra, bu gerçeğe onları da ikna etmiş ve eserini yaymaya devam etmelerini söylemiştir. Havariler, İsa'nın ölümü ve dirilişi arasındaki bağlantıya şahitlik ederler. İsa Mesih'in dirilmesini havariler eserlerinde anlatmıştır. Bu kitaplar Hristiyanlığın temeli olmuştur. Aziz Pavlus, „Eğer İsa dirilmemişse, o zaman bizim inancımız boşnadır.“ diye yazmıştır.

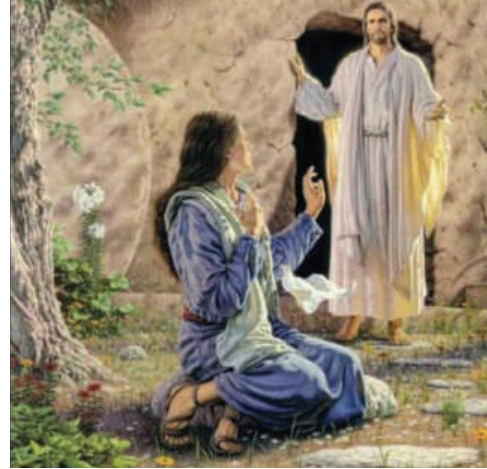
İsa Mesih'in çarmıha gerilmesi

Daha fazla öğren:

İnanç, umut ve sevgi, Hristiyanlığın temel özellikleridir.

İsa'nın dirilmesi

Düşün ve tartış :

1. İsa Mesih'e kim ihanet etti?
2. İsa Mesih'in ölümünü anlat.
3. Bu olayla alakalı olan Hristiyan bayramı hangisidir?
4. Bu bayram hakkında bir metin yaz!

Hatırla:

Bu İncil olayı Hristiyan bayramı Paskalya'yla alakalıdır.

HRİSTİYANLIĞIN KUTSAL KİTABI

Hristiyanların kutsal kitabı hangisidir?

İncil, kutsal kitaptır. Türkçe'ye Arapça'dan geçen kelimenin aslı Yunanca „evangelion“dur ve anlamı „iyi haber, müjde“dir. Makedoncadaki „Bibliya“ (İncil) kelimesi ise Yunanca „biblio“dan gelmedir ve anlamı „kitap“tır. Eğer bu kitabı gözden geçirirsek, iki kısımdan oluştuğunu görürüz. Birinci kısmı olan **Eski Ahit**'te dünyanın yaratılışı ve Yahudilerin tarihi anlatılmaktadır. İkinci kısmında, **Yeni Ahit**'te, Hz. İsa'nın hayatı ve öğretisinin hikâyesi vardır. İncil kutsal kitabının 2000 dile çevirisi yapılmıştır. Her kilisede bu kitabın en az bir kopyası vardır. Bu kitap yaklaşık 1000 yılında yazılmıştır. Bu kitap hikâyelerden, şarkılardan, ilahilerden, dualardan, yasalardan ve sözcüklerden oluşmaktadır. Yeni Ahit 27 kitaptan oluşur: beş tarihsel kitap, mesajlardan oluşan 21 kitap ve geleceğin kehanetleri ile ilgili sırları açıklayan kitap. Yeni Ahit'in ilk dört kitabına İncil ve anlamı iyi haber demektir. Markos İncili, İsa'nın ölümünden 40 yıl sonra hayat hikâyesini anlatır. Matta ve Luka İncilleri de buna benzerdir. Yuhanna İncili ise, daha sonra yazılmıştır. Yeni Ahit'in ikinci kitabında havarilerin eserleri ve mesajlar vardır. Bu kitap Hristiyanlığın ilk yıllarını, yayılma şeklini ve mesajın anlamını içerir. Pavlus çok önemli bir eğitici ve yazdığı birçok mektubunda erken Hristiyan öğretisinden bahseder. İncil tüm zamanların en çok satılan kitabıdır.

İncil

Birkaç kilisenin ismini adlandır!

Yazarlar yazılarını parşömen ve papirüs üzerinde yazdılar. Tüm bu orijinal el yazıları kayboldu ve bizlere sadece bunların kopyaları kaldı. Orta çağda rahipler en iyi yazıcıydı.

Hristiyanlar nerede dua ederler?

Hristiyanların dua ettiği yere kilise denir. Genelde kiliseler haç şeklindedir ve kiliselerin mihrabı doğuya doğru bacak şekilde inşa edilmiştir. Hristiyanlık, Tanrı'ya tapılması için müziği, konuşmayı, mektupların okunmasını, vaazları, çeşitli duaları ve kutsal törenleri de içerir.

Daha fazla öğren:

* İncil ilk basılmış olan kitaptır.
* Basılan ilk İncil, Latince'dir.
* Martin Luther, Yeni Ahit'i Yunancadan Almancaya çevirdi. Günde 100'den fazla kelimenin çevirisini yaptı. Tüm çeviriyi birkaç haftada bitirdi.

* Zebur (Mezmurlar) - makamla okunan Eski Ahit şarkıları.

Sevilla'da bir kilise

Ohri'de bir kilise

Düşün ve tartış:

1. İncil motiflerini gösteren bazı sanat eserlerini hiç gördünüz mü?
2. İncil'de anlatılan bazı olayları veya karakterleri hiç duydunuz mu?
3. Kuralları ve yasaları içeren bir kitabın adını yazınız. Bu kurallar neden gereklidir? Bu kurallara uymayacağınız bir günü hayal ediniz. Böyle bir günde hayatın nasıl olabileceğini anlatınız.
4. İncil'de anılan bir kutsal kişi hakkında bilgi toplayın.

HRİSTİYANLIĞIN SEMBOLLERİ

Hristiyanlar için haç , İsa Mesih'in insanları kurtarmak doğrultusunda üzerinde öldüğünü hatırlatır. Hristiyanların bu baş sembolüdür.

İsa Mesih, dünyevi babası Yusuf gibi bir marangozdu, fakat onun arkadaşları ve takipçilerinin çoğunluğu balıkçılardı. Bu yüzden balıkçı teknesi onun takipçilerinin sembolüdür ve mızrağın üstünde haç ve İsa'nın adının ilk harfleri vardır.

Güvercin kutsal ruhun ve barışın sembolüdür. Dişi güvercin İsa'nın vaftiz olduğu sırada ortaya çıkmıştır.

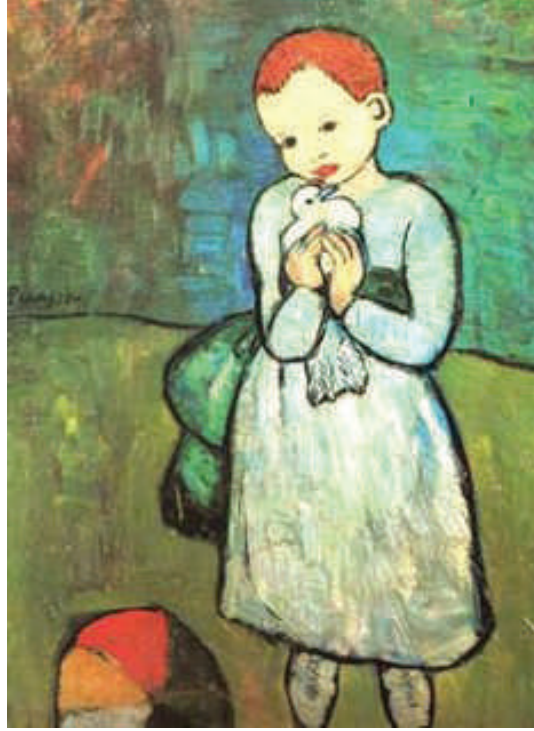

Balık sembolü - Balık, Yunan ICTHUS harflerinden elde edilmiştir: İsa Mesih, Tanrı'nın oğlu, kurtarıcı. Aynı zamanda, ICTHUS balık demektir. Balık sembolü, Hristiyanların en çileli dönemlerinde sık sık kullanıldı. Balık bir gizli işaret olarak, Hristiyanların toplandığı yeri işaret etmek için kullanılırdı. Bugün de bu işaret kullanılır.

Hatırla:

Hristiyanlığın sembolleri şunlardır: haç, balık, güvercin, balıkçı gemisi vb.

Pablo Picasso - „Güvercin ile Çocuk“

Düşün ve tartış:

1. Verilen sembolleri çizin ve bunların anlamını açıklayınız!
2. Balık neden gizli bir işaretti?
3. Sınıf arkadaşlarınızla birlikte hayatında önemli bir şeyi simgeleyen üç şeyi seçiniz!
4. Sözcük veya sayı kullanmadan, çizdiğiniz sembollerin, resimlerin veya fotoğrafların yardımıyla bir grup olarak başka bir grupta iletişim kurmağa çalışın.

İLK HRİSTİYAN TOPLULUKLARI

İlk Hristiyan topluluk Kudüs'te kuruldu. Başlangıçtan itibaren Hristiyanlar İsrail ortamında güçlü bir direnişle karşılaştılar. Bu yüzden Hristiyan cemaatinin birçok üyesi Kudüs'ü terketmek zorunda kaldı. Onun havarileri İncil'in öğretisini tüm Akdeniz'e yaydılar. Hristiyan dini o zamanki dünyaya birçok yenilik (tüm insanlara eşitlik, tüm insanları seven Tanrı, herkese karşı sevgi vb.) getirdi. Bu yüzden geniş halk kitleleri tarafından, özellikle başlangıçta yoksullar tarafından kabul edildi.

San Gennaro katakombu

Hristiyan toplulukları çok kısa zamanda İsrail ve Filistin dışına çıkarak, Roma İmparatorluğu'nun bütün şehirlerine ve bunun sınırlarını da aştı (Süriye, Küçük Asya, Makedonya, Yunanistan, İtalya, Dalmaçya vb.). Hristiyanlığı yayarken havariler bazı ortamlarda kabul edilirken bazı ortamlardan kovuldular. Bu sürgün kilise için bir tecrübe oldu, çünkü bu dönemde insanlar putperest tanrılara inanı-

yor ve kurbanlar veriyorlardı. Ayrıca, Hristiyanlar da bu pagan ayinlerini korku ve çok tanrılı çevrenin baskısını önlemek için yapıyordu. Hristiyanların bir çoğu da İsa Mesih'e inandıkları için işkence görmüştür. Hristiyanların bu yaşamına en iyi tanıklığı katakomblar yapar (Hristiyanların dua ve defnedilmeleri için yarayan yeraltı yollar - mezarlar). Bu mezarlar değerli kültür mirasıdır çünkü burada ilk Hristiyanların inançlarını ve ızdıraplarını resimlerde, yazılarda, mezarlarda ve heykellerde görebiliriz. Aziz Pavlus erken Hristiyanlığın en büyük liderlerinden biridir. Aziz Pavlus, Roma İmparatorluğu sınırları içinde seyahat ederken Hristiyan topluluklarını kurmuş ve İsa Mesih'in öğretisini yaymıştır. **Roma İmparatoru Konstantin 313 yılında Hristiyanlığı resmi bir din olarak ilan etmiş ve böylece onlara yapılan baskılar noktalanmıştır.** Hristiyan topluluklarının bağlanmasıyla Hristiyan kilisesi kurulmuştur.

Katakomblar

Düşün ve tartış:

1. İlk Hristiyan toplulukları nerede oluştu?
2. Hristiyan topluluklarının bağlanmasıyla ne kuruldu?
3. Erken Hristiyanlık döneminde Hristiyanların hayatını anlat.
4. Hristiyanlar kendi öğretilerini yaymak için nerede toplanıyorlardı?

İSLÂM (MÜSLÜMANLIK)

İslâm, dünyanın en büyük olan ikinci dinidir ve 120'den fazla ülkede milyonlarca üyesi vardır. İslâm sözcüğü Arapça kökünden türemiştir ve anlamı Allah'ın iradesine itaat etmektir. İslâm, peygamberi Muhammed aracılığıyla 7. yy başlangıcında veya 610 – 632 yılları arasında Arabistan Yarımadası'nda yayılmaya başlamıştır. O dönemde Hristiyan toplulukları ve bazı yerlerde Yahudiliğe bağlı olanlar da vardı. İslâm dinini kabul edene Müslüman denir. İslâm dininin kurucusunu olan Hz. Muhammed, Müslümanlara göre son ve en büyük peygamberdir. Müslümanlar tek bir Allah'ın varlığına inanırlar. İslâm dini Yakın Doğu'da, Asya'da ve Kuzey Afrika'da en büyük dindir. İslâmın temelinde bir tek Allah'ın varlığına inanç vardır.

İstanbul Sultanahmet Camisi (XVII. yy başları) dünyanın en büyük ve en güzel camilerinden biridir.

Müslüman kimdir?

Müslüman, İslâm dinini kabul edenin adıdır.

İslâm nedir?

„İslâm“ sözcüğü Arapça barış demektir ve esasta anlamı Allah'ın iradesine itaattir.

Allah nedir?

Müslümanlar Allah sözcüğünü tüm kâinatın ve kuralların yaratıcısı olan, tek bir yüce ve eşsiz ilah için kullanırlar. Allah'a itaat (boyun eğme), İslâm dinin özüdür.

İslâm tek bir tanrılı dindir. İslâm dininin kutsal kitabı Kuran-ı Kerim'dir. Hz. Muhammed'in tebliğ ettiği sözler bu kitaba yazılmıştır. Müslümanlar ahlâki hayata büyük değer verirler. İslâm'ın temelini oluşturan beş şartı az sonra ele alacağız. İslâm'da hiçbir şekilde Allah'ın somut olarak betimlenmesine izin verilmez, çünkü bu putperestliğe yol açabilir.

Kökene	Arabistan Yarımadası
Kurucusu	Hız. Muhammed
Kutsal kitabı	Kuran-ı Kerim
Kutsal yapı	camii
Kutsal yerler	Meke, Medine, Kudüs
En önemli bayramlar	Kurban Bayramı, Ramazan Bayramı

Caminin iç bölümü

İslâm'ın kurucusu kimdir?

İslâm'ın kurucusu Peygamber Hz. Muhammed, 570 yılında Suudi Arabistan'ın Mekke şehrinde dünyaya geldi. Allah, son Peygamber olarak Hz. Muhammed'i göndermiştir. İslâm'ın ilk peygamberi Adem'dir. İslâm'ın son peygamberi olan Hz. Muhammed'den önce gelen peygamberler şunlardır: Adem, Nuh, İbrahim, İsmail, İshak, Yakub, Yusuf, Eyyub, Musa, Harun, Davud, Süleyman, İlyas, Yahya ve İsa.

Daha fazla öğren:

„Müslüman bir aile içinde bir gün“ konu hakkında kompozisyon yazınız. (Müslüman olan bir aileyi ziyaret ediniz ve inançları, bayramları, adetleri ve günlük yaşamları ile ilgili röportaj yapınız).

Tac Mahal

Düşün ve tartış:

İslâmın kurucusu kimdir?
Kısaca ne zaman ve nasıl belirdiğini anlat.
İslâm dini mensuplarına hangi ad verilmiştir?
İslâm sözü ne demektir?

Hatırla :

İslâm dininin kurucusu Hz. Muhammed'dir ve bu dini 7. yy'da yaymağa başladı. Bu din, tek tanrılı bir dindir: tek ilâh olarak Allah'ın varlığını kabul eder.

HZ. MUHAMMED

Hiz. Muhammed kimdir?

İslâm dininde en büyük ve son peygamber olan Hiz. Muhammed, yaklaşık olarak 570 yılında Arabistan Yarımadası'nın Mekke şehrinde dünyaya geldi. İslâm dininde birçok peygamber arasında İbrahim, Musa, İsa da vardır, ancak Müslümanlar için Hiz. Muhammed son peygamberdir.

Hiz. Muhammed kendisinin son peygamber ve Kuran-ı Kerim'in son kutsal kitap olduğunu ifade eder.

Fakir bir ailenin çocuğuydu. Altı yaşına geldiğinde, ebeveynini (anne ve babasını) kaybetti. 25 yaşında zengin bir dul bayanla evlendi ve tüccar olarak çalıştı. Peygamber olmadan önce sık sık Hira dağındaki bir mağaraya düşünmek için inzivaya çekilirdi. Hira dağında bir akşam Cebrail adlı bir melek aracılığıyla ilk vahiy kendisine ulaşmıştır. Bu vahiy yıllarca devam etmiştir. Tüm bunlar Kuran-ı Kerim'de yazılmıştır.

Hiz Muhammed, İslâm dininin öğretisini ilk önce çevresindeki insanlara yaymağa başladı. Faaliyetinin ilk yıllarında büyük taraftar kazanamamıştır, tam tersine Mekke'de çok tanrılara inananlar arasında birçok

Medine'de Cami

Hiz. Muhammed'in ilk yılda sadece 8 takipçisi vardı. Üç yıl sonra kendisi artık bir vaizdi, ancak hâlâ az sayıda sadık takipçisi vardı. Dördüncü yılda şu kelime-i tevhidi bildirmiştir: „Allah'tan başka ilâh yoktur ve Muhammed onun elçisidir.“ (La ilahe illallah Muhammeden resulullah).

düşman kazanmıştır. Bu olaylar nedeniyle 622 yılında Medine'ye göç etmek kararı alır. Medine'de büyük sayıda destekçisi olduğu için, ilgisini çekti. Dahası, bu şehirde tek bir tanrıya inanan Yahudiler ve Hristiyanlar da vardı ve tek tanrılı dindarlar olarak kendilerinden bu yeni tek tanrılı dini yaymak için destek bekliyordu. Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye geçişi İslâm takvimin başlangıcını temsil eder ve bu olaya Hicret denir. Hz. Muhammed, 8 Haziran 632 yılında vefat etti ve Medine'deki camiye gömüldü.

Medine

Daha fazla öğren:

Kuran-ı Kerim'de Hz. Muhammed'in tüm sözlü vaazları kaydedilmiştir ve bunlara göre dini gerçekleri Allah kendisine melek Cebrail aracılığıyla ulaştırmıştır. Hikâyeler ve vaazlar Müslümanlara Kuran-ı Kerim'i ve öğretisini anlamaları ve günlük yaşamda uygulamalarına yardım eder.

Düşün ve tartış:

1. Hz. Muhammed ne zaman ve nerede doğdu?
2. Kısaca Hz. Muhammed'in hayatını anlatınız.
3. İslâm takviminin başlangıcını hangi olay belirtir?

Unutma:

Hz. Muhammed, çok tanrıcılık ve putperesliğe karşı gelmiştir. Bir tek Allah'a güven beslemekle, parçalanmış olan Arap kabilelerinin manevi birliğinin temelini oluşturdu.

KURAN-I KERİM

İslâm dininin kutsal kitabının adı nedir?

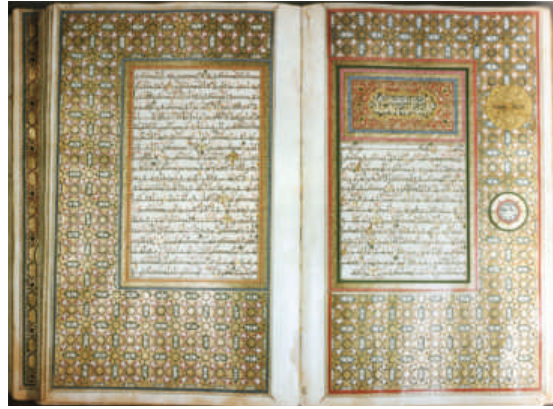
İslâm dininin kutsal (mukaddes) kitabı Kuran-ı Kerim'dir. Kuran'ın, bizzat Allah tarafından peygamber Hz. Muhammed'e ulaştırılan doğru sözleri içerdiğine inanılır. Hz. Muhammed kendisine ulaştırılan bütün Kuran'ın bölümlerini sözlü olarak söyler, vahiy katipleri de bulabildikleri taş, ağaç kabuğu vb. yerde bunları yazardı. Hz. Muhammed'in vefatından sonra tüm ayetler bir kitap içinde toplandı. Müslümanların tüm inançları ve gelenekleri hakkında bilgiler bu kutsal kitapta bulunur. Müslümanlar kutsal kitaplarına büyük saygı gösterirler, çünkü burada Allah'ın isteğine göre insanların nasıl yaşaması gerektiği ile ilgili ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Bu kutsal kitap Arapça verildiği için insanlar bunu orijinal olarak Arapça okumaya çalışırlar.

Kuran-ı Kerim'de yazılı kurallar vardır.

Kuran-ı Kerim 114 sureden oluşmuştur. En uzun surenin 286 ayeti, en kısa surenin ise üç ayeti vardır. Kuran-ı Kerim Arapça kafiyeli düzyazı şeklinde yazılmıştır. Kuran-ı Kerim okunduğunda, Müslümanlar dikkatle dinlerler.

Genelde bu kutsal kitap okunmak için ahşap bir raf üzerine konulur.

Kuran-ı Kerim'i dokunmadan önce abdest alınır.

Müslümanların kutsal kitabı - Kuran-ı Kerim

Daha fazla öğren:

Kuran-ı Kerim temiz kalması ve korunması için temiz bir örtüyle kaplanır. Genelde yüksekte olan bir raf üzerine yerleştirilir ve bunun üzerine hiçbir şey bulundurulmaz. Kuran-ı Kerim okunmadan önce, ilk önce alınla ona dokunulur ve baş sayfası öpülür.

Düşün ve cevapla:

1. Müslümanların kutsal kitabının adı nedir?
2. Bu kutsal kitap neyi içerir ve Müslümanlar buna karşı nasıl davranırlar?

Unutma:

Müslümanların tüm inançları ve gelenekleri bu kutsal kitapta bulunur. Müslümanlar buna büyük saygı gösterirler, çünkü Kuran-ı Kerim'in Allah tarafından verildiği ve her sözünün kutsal yazı olduğuna inanılır.

KÂBE

Mekke'de mukades yapı - Kâbe

Mekke'den Medine'ye göç ettiğinde Hz. Muhamed ilk Müslüman belediyesini (Uma) kurdu ve burada Yahudilere karşı bir dini hoşgörü göstermiştir. O, Arapları güçlü bir devlet içinde birleştirmek istedi. Mekke'de çok tanrılara tapanların tüm pagan kutsal putlarını ortadan kaldırdı. Hz. Muhammed büyük bir kararlılıkla tek bir tanrılık için yeni inançların temeline dayanarak dini ibadetlerini yapmaya başlar. Kâbe Mekke'de bulunan kutsal yerdir ve büyük bir koyu gri taş üzerinde bulunmaktadır. Bilime göre, bu taşın gök taşı (meteorit) kaynağı vardır. Önceden pagan inançlı insanlar bunu kutsal yer olarak sayarmış. Kâbe daha sonra bütün dünya Müslümanları için kutsal bir yer haline gelmiştir. Kâbe, Allah'ın evi sayılır ve her yıl dünyanın her yerinden Müslümanlar buraya hacca gelirler. Kâbe her Müslüman mümin için çok önemlidir. Müminlerin namaz kılarken Kâbe'ye doğru dönmeleri gerekir.

Daha fazla öğren:

Hac ibadeti sırasında Müslümanlar Kâbe'yi yedi defa tavaf ederken (etrafında dönerken), her dönmeye siyah taşı (Hacerü'l Esved) dokunurlar.

Müslümanlarda başlıca iki akın (mezhep) vardır: Sünniler ve Şiiiler.

Düşün ve tartış:

1. Kâbe nedir?
2. Kâbe nerede bulunur?
3. Coğrafya haritasında bu yeri bulunuz.

İSLÂM'IN BEŞ TEMEL ŞARTI

İslâm'ın beş temel şartı hangileridir?

Her Müslümanın uyması gereken beş görevdir.

İslâm'ın ilk temel şartı **şehadet etmektir**. O şöyle der: "Allah'tan başka ilâh yoktur ve Muhammed'in onun kulu ve peygamberi olduğuna şahidim" (Eşhedü en la ile illallah ve eşhedü enne muhammeden abduhu ve resuluhu). Bu şart İslâm dinin temel anahtarıdır ve bu sözlere inanan herkes Müslümandır. Müslüman inancına göre Allah dünyayı ve içindeki her şeyi yarattı, onun gücü her şeye yeter, o her şeyi gören ve bilendir.

İslâmın beş şartını sembolize eden gümüş el.

İkinci şart **namaz kılmaktır**. Her Müslümanın günde beş kez diz çökerek ve eğilerek (secde ederek) Allah'a teslimiyetini göstermek için namaz kılması gerekir. Namaz vakitleri şunlardır: Sabah, Öğlen, İkinci, Akşam ve Yatsı namazı. Cuma günü Cuma namazı camide kılınır. Namazda her zaman Mekke'ye (kibleye) doğru dönük olunmalıdır.

İslâm'ın üçüncü şartı **zekat vermektir**. Zekat, maddi durumu iyi olan herkesin, her yıl fakirlere, yaşlılara, hastalara vermesi gereken sadakadır.

İslâm'ın dördüncü şartı **oruç tutmaktır**. Müslümanlar, mübarek Ramazan ayı boyunca oruç tutarlar. Oruç tutmak yemeklerden, içeceklerden, vb. şeylerden kaçınmaktan oluşur.

İslâm'ın beşinci şartı **Hac'a gitmek** tir. Maddi durumu yeterli olan her Müslümanın ömründe en az bir kez Mekke'de Kâbe'yi ziyaret etmesi gerekir.

Haca gidenlerin hepsi eşit olduklarını göstermek için sade, beyaz giysiler giyerler. Hacılar yedi kez kutsal yer Kâbe etrafını çevreler (tavaf ederler), Safa ve Merve tepesi arasında yürüyerek veya koşarak sa'y yaparlar. Bundan sonra Hz. Muhammed'in son vaazını yaptığı Arafat dağına giderler.

Müslümanların ibadet sırasında kullandıkları ve 99 boncuktan oluşan tespih

Daha fazla öğren:

Tüm dünya Müslümanlarının ortak temel inançları vardır. Bu ortak temel inançlara İslâmın beş şartı denir. Bunlar, bir cami sütunlarının camiyi destekledikleri gibi, İslâm'ı desteklerler.

Düşünün ve sohbet ediniz:

1. Her Müslümanın yerine getirmesi gereken beş şart hangileridir?
2. Bu beş şartın hangileri Hristiyanlar için de kabul edilebilir?
3. İslâmın üçüncü şartını açıklayınız.

MÜSLÜMANLARIN EN ÖNEMLİ BAYRAMI VE İBADET YERİ

Müslümanların en önemli bayramları hangileridir?

Ramazan, İslâmi takvimin dokuzuncu ayıdır ve bu ayda tüm dünya Müslümanları oruç tutarlar.

Müslümanlar, Ramazan ayında cennet kapılarının açıldığı, cehennemin kapıları ise kapandığına inanırlar. Mübarek Ramazan ayı sırasında Kuran-ı Kerimden ayetler okunur. Bu ay ibadet ve sakinleşme ayıdır. Bu mübarek ay, aile ve ortak bağların güçlenme zamanıdır. Her Müslümandan, güneşin doğuşundan batışına kadar, yeme ve içmeden keserek, oruç tutması beklenir. **Ramazan Bayramı** mübarek oruç ayından sonra kutlanır. Bu bayram dualarla, insani amaçlı para yardımı yapmakla, oyunlarla vb. kutlanır.

Müslümanlar dua ederken

Müslümanlar nerede dua ederler?

Müslümanların ibadet ettiği yere cami denir.

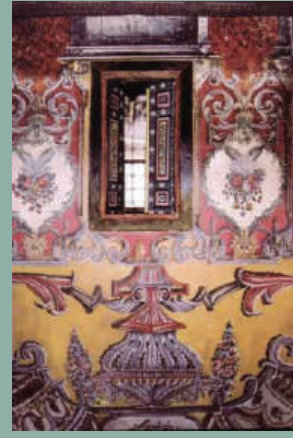
Kalkandelen'de Alaca Camisi

Camilerin çoğu kez kubbesi vardır. Camilerde resim veya heykeller yoktur. Onlar Arapça olan Kuran'ın kelimeleri ile dekore edilmiştir. Müslümanlar temiz bir yer ve secde bulmak şartıyla her yerde dua edebilirler. Caminin minaresinden müezzinin belirli zamanlarda ezan okumasından sonra, toplu halde ibadete katılırlar. Cami ibadet yeri olmaktan başka, cemaatin merkezi olarak hizmet vermektedir. Camide çocuklara Kuran-ı Kerim kursları düzenlenir. Müslümanlar camiye girdiklerinde ayakkabılarını çıkarırlar.

Bu, ibadet için temiz olduklarını gösteren bir işarettir. Caminin bahçesinde sık sık ayaklarını, ellerini, ağızlarını, boğazlarını vb. yıkamak (abdest almak) için çeşme ya da şadırvan vardır. Bu ise, manevi temizliğin sembolüdür. Namaz sırasında her zaman kibleye (Mekke'ye) doğru dönerler.

Ne zaman namaz kılınır?

Namazlar camide her gün kılınır. Cuma namazı da camide, diğer namazlar gibi, imama uyularak kılınır.

Alaca Camisi'nin iç görünümü

Daha fazla öğren:

Müslümanların diğer bayramları ve gelenekleri için araştırma yapınız.

Düşünün ve sohbet ediniz:

1. Müslümanlar namazlarını nerede yaparlar?
2. Gördüğün bir camiyi anlat.
3. İslâmın önemli bir bayramı hangisidir?
4. Hristiyanlık ve İslâm arasında benzerlikler hakkında konuşun.
5. Haritada Yahudiliğin görüldüğü yerleri yeşil, Hristiyanlığın kırmızı ve İslâm'ın yerlerini sarı renkle boyalayınız.

KONU 4: DİNİN ETKİSİ

- Dini kurumlar ve devlet
- Dinler arasında uzlaşma
- Dinler arasında benzerlikler
- İnsan eşitliği ve saygınlığı
- Makedonya'da Hristiyanlık

DİN VE DEVLET

***Kutsal** - Dinin var olduğu yerlerde deneyimler ve bir şeyi kutsal olarak gösterme vardır. Kutsal olarak, belirli bir yer veya bölge (kilise, cami, vb.) ve kutsal zamanlar (oruç, belirli bayramlar) sayılır. Bazı kelimeler, bilgiler, gerçekler de kutsal sayılabilir.

***Dünyevi** - Kutsallıktan farklı bir doğası olandır. Bu bir gerçektir, dünyaya aittir ve buna doğa üstü güçler eklenmez.

Laikleşme (sekülerite) kelimesi Latin sözü *saekulum*'dan gelir. Önceleri bu söz, insan zamanını, yüzyılı ifade ederdi. Laiklik, din işlerinden daha çok dünyevi işlerine odaklanmak demektir. Laiklik kavramı zamanla **dini kurumların devletten ayrılması** için kullanılmaya başlandı. Daha doğrusu bu kelime, dünyayı dünyayla açıklamak ve dünyayı doğaüstü güçlerle açıklamamak demektir. İyi, güzel ve adil sayılan gerçek değerler geçerli olurken aynı zamanda dini değerlerin zayıflaması olur. **Laikleşme**, dinin devlet yönetiminden dini topluluklara çekilmesi anlamına gelir. Din insanların özel bir hakkı ve hayatı olur. **Fransız burjuva devrimi** (1789), dini kurumların ve devle-

Makedonya Cumhuriyeti Hükümeti

tin ayrılmasında büyük rol oynadı. O zamana kadar kilise hükümetin bir parçasıydı ve krallar kendi iktidarlarını Tanrı'nın isteği ile özüllüyorlardı. O dönemde insanlar kralların iktidarından memnun olmadıkları için, isyan (devrim) hazırlığına gitmişlerdir. Devrim, sıradan vatandaşların haklarının eşitlenmesi için yapıldı.

Makedonya Cumhuriyeti Meclisi

Daha fazla öğren:

Din yüzyıllardır dünyayı anlamanın tek yolu olmuştur. Uzun zaman çevremizdeki dünya ya da gerçek dünya, tek gerçek dünya değildi. Bu dünya, arkasında yüce bir gücün, yani Tanrı'nın bulunduğu bir görünümdü.

Düşün ve tartış:

1. Neden dini kurumların devletten ve iktidardan ayrılması gerekir?
2. Kutsal ve dünyevi arasındaki farkları kıyaslayarak anlatınız.

Papa II. Ioannes Paulus (Jan Pol) camiye giren ilk papadır.

Daha fazla öğren:

Hristiyanlar arasında trajik parçalanmaya, genelde hoşgörüsüzlük, dışlama ve hatta karşılıklı savaşlar eşlik etti. Ekümeniklik hareketiyle ancak 19. yüzyılda kiliseler arasındaki yaklaşma başlamıştır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Cenevre'de Dünya Kiliseler Konseyi kurulmuştur. Bu hareketin ana fikri, kiliselerin yeniden birleşmesidir.

Unutma:

Ekümeniklik, dini farklılıkları gizlemek anlamında değil, tam aksine, ortak olan noktaları bulmak ve müminlerin ayrılmasına neden olan noktaları çıkarmaktır. Bunun; diyalog, iş birliği ve sevgi yoluyla yapılması gerekir.

UZLAŞMA HAREKETİ

Hristiyan kilisesi bir bütün olarak 1054 yılına kadar vardı. Bu yılda Doğu ve Batı, yani Ortodoks ve Katolik kilisesine ayrıldı. 16. yüzyılda Katolik kilisesinden Protestan kilisesi ayrılmıştır.

Hristiyanlar ayrılmış olmalarına rağmen devamlı onların birleşmesi ve Hristiyan kilisesinin birliği için dua ederler. Bu çaba henüz sonuç vermiştir. Karşılıklı yaklaşımlar ve Hristiyan kiliselerinin birbirine olan saygısına **ekümeniklik hareketi** denir.

Ekümeniklik tüm Hristiyan kiliselerinin uzlaşması, iş birliği, yaklaşması ve birliğin sağlanması için yapılan çalışmadır. Bu harekette Hristiyan dinleri arasında eşitlik, birlik, ve diyalog vurgulanır. Hristiyan birliğinin sağlanması için bir yol olan ekümeniklik çalışmaları şu şekillerle ifade edilir:

- Hristiyan cemaatlerinin kalıcı olarak İncil'e dönmeleri gerekir, çünkü İncil'in farklı yorumlanması tüm parçalanmalara neden olmuştur;

- Manevi ekümeniklik – bugün ayrılmış olan tüm Hristiyan kiliselerinin birleşmesi için ortak bir duadır;

- Sevgi sayesinde diyalog - karşılıklı sevgi ve güvenin oluşturulması için kardeş toplantıların ve tanıtımın yapılması;

- İş birliği – topluma ve insanlara faydalı hizmet verebilmek için ortak eylemleri teşvik etmek.

Bu hareket, Hristiyan kiliseleri ve üyeleri arasındaki ortak noktaları bulmak ve onları ayıran noktaları ortadan kaldırmak için çalışır.

Düşünün ve tartışın:

1. Uzlaşma hareketinin ortaya çıkması için hangi sebepleri neden olarak göstereceksin?
2. Dinler arası savaşların başlaması nedenleri hakkında konuşunuz!
3. Yaşadığımız bölgede dinler arası iş birliğine örnekler ver!
4. Bu örneklerin fotoğraflarıyla poster yap!

TEK TANRILI (MONOTEİST) DİNLERİN ORTAK KÖKENİ

Her üç tek tanrılı dinin, birer kutsal kitap koleksiyonu vardır. İster Yahudi veya Hristiyan, ister Müslüman olsun, bunlara her müminin inançları dayanmaktadır. Her üç dinde Tanrı'nın vahiyi vardır: Yahudilikte İbrahim veya Musa'ya, Hristiyanlıkta İsa'ya, İslâm'da Muhammed'e. Her üç din tamamen farklı olmalarına rağmen, **her birinin temelinde aynı ve tek Tanrı'ya inanmak** vardır. Yahudiler, Hristiyanlar ve Müslümanlar aynı bir Tanrı'ya inandıkları gerçeği pratikte söylenmez ve dinler bunu kabul etmemektedir. Bu Tanrı Tevrat'ta Yahve, Hristiyanlarda Tanrı-Baba ve Müslümanlarda Allah olarak bilinir. Tüm bu dinler kendi müminlerine yaşam için ahlaki değerleri verirler. Her din yaşamın, sevginin ve ailenin büyük kutsallığını ve onların korunması gerektiğini anlatmaktadır.

Her din ırk, din, sosyal durum ve benzeri nedenlerden dolayı uygulanan herhangi bir zarar verme şeklini kınamaktadır.

Aynı yaratıcı güç

Düşün ve tartış:

Şu konularla ilgili tartışma yapınız:

1. Yaşadığınız yerde çatışma var mıdır? (Herkesin çıkarlarını dikkate alan uyumlaştırılmış çözümün bu tür durumlarda en iyi yaklaşım olduğu konusunda sınıf arkadaşlarınızı ikna etmeye çalışın.)
2. Farklı din mensupları arasında iş birliğini artırmak için neler yapabilirsiniz?

Daha fazla öğren:

Dinler tarihinde farklı isimleri olan aynı karakterleri görüyoruz. Örneğin: Noe (Nuh), Avram (İbrahim), Moysey (Musa), İsus (İsa) vb.

Hatırla:

Dünya barışının korunması için farklı dinlerden olan insanların bağlanması bir ihtiyaçtır. İnsan sosyal bir varlıktır. İnsanlar birbirleri olmadan yaşayamaz.

İNSAN EŞİTLİĞİ VE SAYGINLIĞI

Bir arada insanların yaşaması mümkündür ve bunun için diğerlerine saygı göstermemiz, kendimize eşit görmemiz ve insanlar arasında eşitliği, adaleti ve barışı istememiz gerekir. Dünyanın barış ve adil bir yaşamı için bunlar esas değerlerdir. Çağımızın temel geresinmelerinden biri, insanların ten rengi, dini eğilimleri, milliyeti, sosyal statüsü ve maddi durumu ne olursa olsun, tüm insanların **eşit saygınlığına** dayanan insan haklarına saygılı olmaktır. Maalesef, her gün insan ve dini hakların ihlâl edildiğini görmekteyiz. Çoğu zaman insanların davranışlarından, onlar için „daha değerli“ veya „daha az değerli“ insanların var olduğunu görüyoruz. İnsanlar bugün bilgi, ahlâk, vb. gibi gerçek değerlerle takdir edilmekten çok, servetlerine ve güçlerine göre takdir edilirler. Dünyada çok sayıda adaletsizlik, yoksulluk, açlık, işsizlik, ırk ve cinsiyet ayrımcılığı, çocukların ve yoksulların istismarı vardır.

Daha fazla öğren:

Toşe Proeski'nin insani faaliyetleri hakkında bir yazı yaz.

Rahibe Teresa Müzesi

DİNİN ETKİSİ

Belki bu haksızlıklara karşı etkili olamayız, ancak çevremizdeki adaletsizlikleri azaltabiliriz. İnsanların yardıma ihtiyacı olduğunda yardımcı olmamız, tehdit altında olanları korumamız ve acı çekenlerle dayanışma içinde bulunmamız gerekir. İnsanlık tarihi, milletler arasındaki savaşlarla doludur. Milyonlarca insan bu acımasız savaşlarda hayatını kaybetti. Genel olarak bu savaşların çoğu dinler arasındadır. Dünyada barışın silâhla kurulabileceğini düşünenler vardır. Barış silâhla sağlanamaz, ancak adaletli, diğerlerine karşı saygılı davranmakla ve başkalarının mülkiyetini saymakla sağlanabilir. Barış mücadelesinde en güçlü silâh sevgidir.

Rahibe Teresa'nın misyonu

Birçok dini kurum; hastane, okul, çocuklara yardım merkezlerinin inşa edilmesi, gereken yerlere tıbbi cihazların gönderilmesi ve yoksullara, yardıma muhtaç olanlara her gün yardım bağışlarında bulunmaktadır.

Düşün ve tartış:

1. Dinlerarası iş birliğinin sağlanması ve bununla birlikte dünyaya katkısı olan bazı kişileri gösteriniz.
2. Öğretmeninizden Papa II. Ioannes Paulus (Jan Pol)'un misyonu, Rahibe Teresa'nın misyonu, barış meşalesi vb.'nin açıklamasını yapmasını isteyiniz.

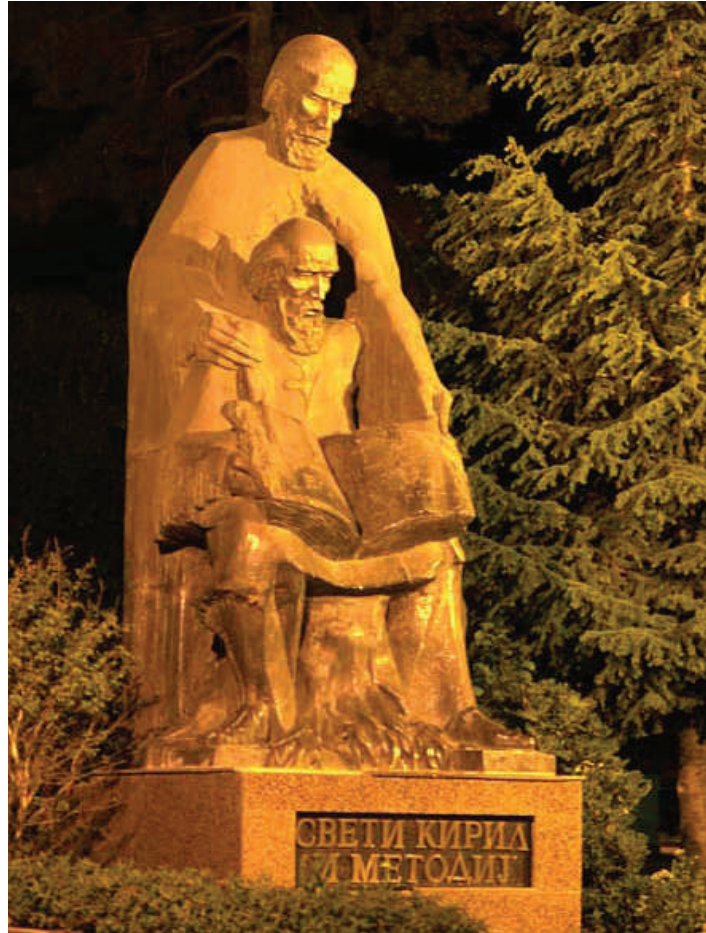
MAKEDONYA CUMHURİYETİ'NDE DİNİ TOPLULUKLAR

Makedonya'da Hristiyanlık

Hristiyanlık Makedonya'da I. yüzyılda belirmiştir. O dönemde bu toprakları **havari Pavlus** ziyaret etmiş ve burada Hristiyan topluluklarını kurmuştur. Bu dönemde Makedonya Roma İmparatorluğu'nun idaresi altındaydı. Roma yetkilileri Hristiyan inançlarının bu dönemde kabul edilmesine izin vermedi ve bu yüzden Hristiyanlara zulüm yapıldı. **Hristiyanlığın resmi olarak din tanınmasından sonra Makedonya'da kilise kurulmuştur.** Kiril ve Metodiy kardeşlerin çalışmaları Hristiyanlığın yayılması için en büyük etkiyi yapmıştır. Ohri'de ilk üniversitenin kurulmasıyla İncil bölümlerinin, dini kitapların ve biyografilerin çevirisi başladı. Okuryazarlığın ve Hristiyanlığın yayılması için **Kliment** ve **Naum**'un çalışmaları ve Ohri Okulu'ndan çıkan diğer öğrencilerin faaliyetlerinin özel bir önemi vardır.

Daha fazla öğren:

Bulgar, Yunan ve Sırp kiliselerin etkisinden kendini savunan Makedon Ortodoks Kilisesi (MOK)'nin bağımsızlık mücadelesi 20. yy'ın ikinci yarısına kadar devam etmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasından sonra Makedonya, Yugoslavya Kırallığı'nda Sırp yönetimi altına geçince, aynı zamanda kilisenin de Sırp Ortodoks kilisesi altına düşmesi demektir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Makedonya, YSFC'nin sınırları içinde kendi egemenliğini kazandı. O zaman da MOK özerklik konusunu başlattı.

Aziz Kiril ve Metodiy anıtı - Ohri

Aziz Panteleymon Kilisesi - Üsküp

Yüzyıllar sonra Makedonya topraklarında kilise hayatını etkileyen olaylar oldu. Ohri Başpiskoposluğu'nun halefi olarak Makedon Ortodoks Kilisesi tam bağımsızlığını 17 Temmuz 1967 yılında Ohri'de toplanan Üçüncü Kilise Toplantısı'nda aldı. Makedon Ortodoks Kilisesi'nin ilk başkanı **metropolit Dositey** oldu.

Makedonya Cumhuriyeti İslâm Birliği

Makedonya Cumhuriyeti İslâm Birliği, Makedonya Cumhuriyeti topraklarında yaşayan tüm Müslümanların bir dini örgütüdür. O, dini hayatın geliştirilmesi için sorumlu olan kurumdur ve müminlerin dini çalışmalarının bakımını organize eder, görevlerini ve sorumluluklarını belirler. İslâm Birliği Müslümanların ahlâki, sosyal, ekonomik, kültür, eğitim ve başka değerlerini korur ve sürdürür. **İslâm Birliği bu topraklarda ve yurt dışında olan Müslümanları temsil eder ve onların çıkarlarını tüm hayat alanlarında korur.** Bu topraklarda İslâm'ın belirmesiyle, Makedonya Müslümanları bölünmez İslâm'ın manevi bütünü oldular ve Kuran'ın öğretilerini miras edindiler. Dini görevlerini yerine getirmek için Müslümanlar kendi milli veya etnik kökenine bakmaksızın tek İslâm Birliği'ne bağlandılar. Makedonya Cumhuriyeti'nde İslâm Birliği'nin amacı İslâm dinine olan duyarlılığı yükseltmek ve yeniden organize edip canlandırmaktır.

Makedonya'da var olan dini topluluklar arasında karşılıklı iş birliğini ve bilgilenmeyi geliştirmek ve onların faaliyetleri hakkında kamuoyunu bilgilendirmek için **Dini Topluluklar Günleri** tutulur.

Makedonya Cumhuriyeti'nde bu dini toplulukların yanısıra, kendi dini inançlarını özgürce yerine getirme hakkına sahip olan diğer dini cemaatler de bulunmaktadır.

Hiz. Ömer Tapınağı

İnsan uygarlığının geçmişi pek çok dini hoşgörüsüzlük örneklerine tanıklık edebilir. Bu hoşgörüsüzlük daha çok uzak geçmişte görünmüştür, fakat onlardan sonra gelen nesiller her zaman geçmişin hatalarından ders almamışlardır. Toplumda hoşgörüye ve iş birliğine doğru yollar çok yavaş adımlarla gelişti, ancak bu ilerleme her zaman dengeli değildi. Herhangi bir tarihsel dönemde hoşgörü görüldüyse de, bu sadece bazı dini cemaatlerle sınırlıydı. Hoşgörü ancak çağdaş uygarlıkta, azıcık da olsa tüm dini toplulukları tatmin edebilir seviyeye gelebildi.

Düşün ve tartış:

1. Hristiyanlığın yayılmasında rol oynayan önemli kişiler kimlerdir?
2. MOK hangi kilise toplantısında bağımsızlığını oyladı?
3. Hristiyanlığın yayılmasında Kiril ve Metodiy kardeşlerin katkısı nedir?
4. Dini Topluluklar Günleri sizce yararlı ve gerekli midir?

DAHA AZ BİLİLEN KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ

A

*alegori

- Ana düşüncelerin sembolik karşılaştırmalarla verilen güzel öykü.

*Allah

- Kainatta var olan her şeyin yaratıcısı, koruyucusu ve tek olduğuna inanılan yüce ve üstün ilahdır.

*ateist

- Tanrı tanımaz.

*Avram (İbrahim)

-İncil'e göre İsrail halkının üç patriğinden (atasından) ilkidir. MÖ 1850 yıllarında yaşamış. Onu „İsrail'in babası“ olarak da adlandırırlar.

B

*büyü (batıl inanç)

- İnsanlar doğüstü güçlerin varlığına ve çeşitli dini ritüellerle bu doğa üstü güçleri etkileyebileceğini ve amaçlarına (iyi veya kötü) ulaşabileceğine inanırdı.

C

*Cami

- Müslüman cemaatinin namaz için toplandığı yer.

D

*dayanışma

- Bir topluluğu oluşturanların duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda birbirine karşılıklı bağlanması.

*Dekalog

-Sina Dağı'nda Musa'ya indirilen iki taş lehvası üzerinde yazılan Tanrı'nın On Emri için verilen ikinci isimdir. Emirlerin farklı içeriliği vardır. İlk üç emirde tanrıya karşı olan görevlerden ve diğer kısımlarda yakınlarına karşı ilişkilerden söz edilmektedir.

*Din

- En kutsal varlıklara, Tanrı'ya inanmayı ve tapmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum.

*dindar

- Dini inancı güçlü, din kurallarına bağlı (kimse).

E

*ekümeniklik

- Hristiyanlıkta uzlaşma, yakınlaşma ve Hristiyanların birliği için çabadır.

*evangelia (kitaplar, İncil)

- Hristiyanlıkta dört kutsal kitaptır (Mat-ta, Markos, Luka ve Yuhanna İncilleri). İsa Mesih'in hayatını, öğretisini, etkinliklerini farklı şekilde tarif ederler.

*evren

-Gök varlıklarının bütünü, kainat, koz-

mos.

***ezan**

İslâmlıkta namaz vaktini bildirmek için müezzinin yaptığı çağrı.

F

***firavun**

-Eski Mısır hükümdarlarına verilen isim. Mısırlıların inançları doğrultusunda firavun piramitte gömülür ve burada öldükten sonra da yaşamaya devam eder. Firavun ismi İncil’de de anılır.

G

***günah**

-Dince suç sayılan iş veya davranış.

H

***haham**

-Yahudi din hocası.

***Hanaan (Kenan ülkesi)**

-Kutsal kitapta bu ülke Filistin’in bir parçasıdır ve Ürdün devletinin batısında bulunur. İsraililer, Tanrı’nın onlara vaat ettiği toprağı Hanaan olarak adlandırmışlardır.

***Havari (on iki havari)**

-Hristiyanlığa göre, İsa Mesih öğretisinin başlangıcında öğrencileri arasında on iki özel iş birlikçisini ve arkadaşını seçti ve bunları havari olarak adlandırdı. Bununla İsa Mesih, inananlardan yeni bir topluluk-kilise, yeni bir seçilmiş millet, yeni bir İsrail (İsrail halkı on iki kabileden oluşmuştu) yaratmak istediğini ortaya koymuştur. Havarilerin isimleri şunlardır: Simun ve kardeşi Andreas, Yakov ve İvan balıkçılar, Filipus ve Bartalmay, Tomas ve Matta, Yakov ve Taday, Simon ve Yehuda İskariot.

***Hicret**

-Hz. Muhammed’in 622 yılında takipçileri ile birlikte Mekke’den Medine’ye göç

etmesi. İslâm dinine göre bu başlangıç yılı olarak sayılır.

***Hoşgörü**

-Her şeyi anlayışla karşılayarak, olabildiğince hoş görme durumu.

i

***ilah**

-Çok tanrıcılıkta var olduğuna inanılan insan üstü varlıklardan her biri.

***İncil**

-Hristiyanlığın kutsal kitabı olan Yeni Ahit kısmının ilk dört bölümünün her birine verilen addır. İsan Mesih’in yaşamını anlatan ilk dört kitapçığa İncil denir.

***İsa Mesih**

-İsa Mesih (İbran. Yesuah, kurtarıcı, kurtuluş) Nasıralı İsa Mesih, Hristiyanlığa göre bu dinin kurucusudur. İsa Mesih Beytullahim’de MÖ 7 – 4 yıl arasında doğmuş. MS 30 yılında çarmıha gerilerek öldüğü, sonra da ölümlerden dirilerek, göğe yükseldiği inancı vardır. İsa Mesih yazılı hiç bir şey bırakmamıştır ve onun mesajlarını (İncil’i) öğrencileri, havarileri vb. Yeni Ahit içinde yazmışlardır.

***İseviler**

-İsa Mesih’in takipçileri ve öğrencileridir. İsa Mesih’in yaydığı dinden olanlar. Hristiyanlar bugün en büyük dini topluluğun üyeleridir. Bu dine dünya nüfusunun toplam %35’i mensuptur.

***İslâm**

-Dünyanın en büyük dinlerinden biridir. İnançları, Hz. Muhammed’e indirilen Kuran-ı Kerim’e bağlıdır. İslâmda beş temel şart vardır, onlar da şunlardır: ilk şart şahadet etmek, ikinci şart namaz kılmak, üçüncü şart oruç tutmak, dördüncü şart zekat vermek, beşinci şart Mekke’ye hacca gitmektir.

***İsrail**

-İsrail ulusu adını patrik Yakup’tan aldı.

İsrail insanlarına başka Yahudi ya da İbraniler de denir.

K

*Kâbe

-İslâm'da en kutsal yerdir. Mekke'de, Müslümanlar hacca gittikleri yerdir.

*katakomb

- Hristiyanların yer altında kazdıkları uzun koridorlar biçiminde ölüleri gömdükleri mezar veya tapınak yeridir. En ünlü katakombalar Roma, Napoli ve İskenderiye'de yapılmıştır.

*kilise

-İsa Mesih'e inanan insan topluluğu. İbadet için Hristiyan topluluğunun toplandığı yapı.

*Kuran-ı Kerim

- İslâm dininin kutsal kitabıdır. İslâmın öğretisine göre Allah'ın gönderdiği vahiydir. Arapça yazılmış ve 114 süreden oluşmuştur.

M

*Mekke

- Hz. Muhammed'in doğduğu Mekke şehri Suudi Arabistan'da bulunur ve İslâm dininin kutsal yeridir.

*minare

- camide yüksek ve ince yapı. Namaz vaktinin geldiğini Müslümanlara bildirmek için çağrının (ezanın) yapıldığı yer.

*misyoner

-Hristiyanlıkta, Hristiyan inançlarını vaaz eden kişidir.

*monoteizm (tek tanrıcılık)

-Tek Tanrı'nın varlığını kabul eden inanç. Başka tanrıların varlığı kabul edilmez. Tek tanrılı dinler şunlardır: Hristiyanlık, Yahudilik ve İslâm.

*Musa

-Yahudilikte dini yönetici ve kanun çıkarıcıdır. Hristiyanlığın kutsal kitabı İncil'in Eski Ahit kısmında da bulunmaktadır. MÖ 13 yılda yaşamış. İncil'e göre o, Tanrı ve Yahudiler arasında bir aracıydı. İsrailoğullarını Mısır köleliğinden kurtaran, onları Kızıl Deniz ve Sina Çölü'nden Kenan sınırına kadar getiren peygamberdir. Sina'da yasaların (On Emir) yazılı olduğu taş levhaları aldı, bunları Yahve ve İsrailoğulları arasında yapılan antlaşmaya dayanan önemli bir dini yasa olarak, halkına bildirdi.

* Hz. Muhammed (570- 632)

- Allah'ın peygamberi ve İslâm dininin kurucusudur. Kaynağı Kuran-ı Kerim olan tek bir Allah'ın varlığını vaaz eder.

N

* Nasıra

- Galilee ilinde bir şehir. İsa Mesih'in yaşadığı şehir.

P

*pagan

- Çok tanrılı dinden olan (kimse).

*papirüs

-Eski Mısır'da yazmak için kullanılan bir nevi kağıt.

*Pesah

- Pesah Yunan sözüdür, İbranice pesah sözünden alıntıdır ve anlamı geçiştir. Pesah ya da Hamursuz Bayramı Yahudilerin en önemli bayramıdır. Çok eski olduğu için muhtemelen Musa'nın zamanından önce de vardı. Bu günde çobanlar Tanrı'ya kurban verirlenmiş.

*Peygamber

-Tanrı'nın buyruklarını bildiren, haber getiren kimse, elçi, resul, nebi.

***politeizm**

- Çok tanrıcılık.

***put**

-Bazı ilkel toplumlarda doğaüstü güç ve etkisi olduğuna inanılan canlı veya cansız nesne, tapınacak, sanem.

R***Ramazan**

İslâm yılında (Hicri yılda) dokuzuncu ay. İslâm hukukuna göre bu ayda müminlerin oruç tutması gerekir.

S***Sabat (Şabat)**

-Yahudilikte, Tanrı'ya adanmış bir gündür. Bu gün dinlenme ve dua günüdür.

***sandık (antlaşma sandığı)**

- Eski Ahit'te (Tevrat'ta) sık sık antlaşma sandığından bahsedilir. Bunun içinde, İsrailileri Sina antlaşmasına hatırlatan on emrin yazılı olduğu taş levhaları bulunmuş. Daha sonraları bu bayram, İsrailoğulların Mısır köleliğinden özgürlüğe, serbest bırakılmalarıyla ilgili olmuştur. Yahudilerin Pesah bayramı yedi gün kutlanır ve Pesah (bayam) yemeği ile başlar.

***seçilmiş millet**

-İsrail halkı, Tanrı'nın onları özel yollarla seçtiğini ve onlarla birlik içinde olduğunun farkındaydı. Onları, Tanrı'nın seçtiği eski millet olarak da adlandırırılar. Hristiyanlığa göre İsa Mesih kiliseyi kurmuş ve herkesin bir Tanrı milleti altında toplanması için çağırıda bulunmuştur.

***sinagog**

-Yahudi cemaatinin dua için toplandığı yer.

T***Talmud**

- Hahamların Tevrat'ı yorumlamaları için büyük kayıtlar (yazılar) koleksiyonudur. Tevrat'la ilgili hahamların verdiği düşünceleri ve yorumları içerir.

***Tevrat**

- Yahudiler, Hristiyanlar ve diğerleri, bu Hukuk'a (İbranice Torah) ve Musa'nın Tevrat'ına özel bir saygı göstermektedirler. Beş kutsal kitaptan oluşur ve seçilmiş insanların (milletin) dini tarihinden en önemli gelişmeleri içerir.

Y***Yahve (YHVH)**

-Tevrat'ta Tanrı için kullanılan addir. Anlamı, „Ben, O'yum“dur. İsraililere onun adını telaffuz etmek yasakmış. Bunun yerine, beyefendi anlamındaki Adonay sözünü kullanırlarmış.

***Yahudilik**

- İsrailoğulların (Yahudilerin) dinidir.

İÇİNDEKİLER

DİN KAVRAMINI BELİRLEME 7

Dindarlık.....	9
Din nedir?.....	11
Çok tanrıcılık (politeizm) ve tek tanrıcılık (monoteizm) kavramlarının belirlenmesi.....	13
İlk dini inançlar ne zaman ve nerede meydana gelmiştir?	15
İnsan - doğa - doğa güçleri.....	17
Ayırım yerine, iş birliği ve bağlanma.....	19
İnsanlık.....	21
Din ve etik.....	23

İLK DİNİ İNANÇLAR 25

Animizm	27
Totemizm	29
Özel yasaklar sistemi - tabu.....	31
Masal.....	32
Efsaneler (mitler) nelerdir?.....	34
Mitolojik yaratıklar	38
Büyü (sihir)	41
Büyü, din, bilim	42

DÜNYANIN BÜYÜK DİNLERİ 45

Yahudilik (Musevilik).....	47
Vasiyet - antlaşma	49
Dünyanın yaratılışı.....	50
Musa'nın hayatı.....	52
Yahudilerin kutsal kitabı	54
Tanrının kanunu - dekalog (on emir)	56

Ağlama duvarı	58
Yahudilikte semboller ve dua	60
Musevi bayramları.....	64
Hristiyanlık.....	66
Beytullahim üzerindeki yıldız	68
Havariler.....	70
Dağ vaazi	72
İsa mesih'in mucizeleri	73
İsa mesih'in çarmıha gerilmesi ve dirilişı	74
Hristiyanlığın kutsal kitabı	76
Hristiyanlığın sembolleri	78
İlk Hristiyan toplulukları.....	79
İslâm (müslümanlık)	80
Hz. Muhammed.....	82
Kuran-i Kerim.....	84
Kâbe	85
İslâm'ın beş temel şartı	86
Müslümanların en önemli bayramı ve ibadet yeri	87

DİNİN ETKİSİ 89

Din ve devlet	91
Uzlaşma hareketi.....	93
Tek tanrılı (monoteist) dinlerin ortak kökeni	94
İnsan eşitliği ve saygınlığı	95
Makedonya Cumhuriyeti'nde dini topluluklar.....	97

DAHA AZ BİLİLEN KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ 100